

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: **השופטת דיאנה סלע**

בעניין:

באמצעות אפוטרופתו הקרן לטיפול בחסויים

התובע

- נ ג ד -

הנתבע

פסק דין

1. בפניי תביעתו של מר [REDACTED] (להלן: החסוי), אשר הוגשה באמצעות אפוטרופתו, הקרן לטיפול בחסויים (להלן: הקרן), להשבת סך של 95,000 דולר ארה"ב שניתנו לנתבע על ידי החסוי במהלך השנים 94-95 (להלן: התקופה הרלוונטית), בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום הגשת התביעה, לאחר שיקווצו מסכום זה כספים ששולמו לחסוי. כדי להעמיד דברים על דיוקם יצויין כבר עתה כי בזמנים הרלוונטיים לפעולות השנויות במחלוקת בתיק זה, לא היה החסוי פסול דין, ולא היה לו אפוטרופוס.

2. **הרקע העובדתי שאינו שנוי במחלוקת**

א. החסוי, יליד 35', אובחן כסובל מסכיזופרניה כרונית ואושפז לסירוגין במוסדות פסיכיאטריים שונים מגיל 17 ועד הגשת התביעה. הורי החסוי נפטרו בשנות ה-70, אחיו היחיד התאבד בצעירותו, החסוי התגרש זמן קצר לאחר שנישא בשנת 76', ונותר ללא משפחה קרובה וללא קשר לבני משפחה מקרבה רחוקה. ביום 22.5.86, בעת שהחסוי היה מאושפז ב"מרכז הרפואי לבריאות הנפש שער מנשה" (להלן: שער מנשה), מונתה הקרן כאפוטרופא לנכסיו ופעלה, בין השאר, למכירת משק חקלאי בכפר הס, אותו ירש החסוי מהוריו (להלן: המשק). במרץ 88' חלה הטבה במצבו, הוא השתחרר, עבר להתגורר בדירה השייכת לביה"ח בחדרה ביחד עם שותף, ובדצמבר 89' בוטלה האפוטרופסות.

ב. החסוי והנתבע, שהינו מתווך במקצועו, נפגשו לראשונה בשנת 88', עת נכנס החסוי למשרד התיווך של הנתבע בחדרה וביקש לרכוש לעצמו דירה. אכן, ביום 11.5.89 רכש החסוי בתיווכו של הנתבע דירה ברח' חטיבת גולני 11/9 בחדרה, בסך של 34,000 דולר והתגורר בה. (להלן: הדירה).

Handwritten signature and date: 12.07

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

בין החסוי לנתבע נרקמו יחסי קירבה. הנתבע סייע לחסוי רבות, נפגש עמו תכופות, מצא אישה אשר בישלה עבורו, כיבס בביתו את בגדי החסוי, התלווה אליו לטיפולים רפואיים ולסידורים, ואף עזר לחסוי בניהול נכסיו, לרבות בעסקי דלא ניידים. ביום 24.7.90 רכש החסוי דירה נוספת לצורך השקעה בשכונת יוספטל 3/10 חדרה תמורת 40,000 דולר, אשר נמכרה ביום 26.10.92 תמורת 70,000 דולר; ביום 5.11.92 התקשר בהסכם לרכישת דירה ברח' הרב קוק 10 בחדרה תמורת 80,000 דולר, אולם העסקה בוטלה לאחר מכן; ביום 9.12.92 רכש החסוי דירה ברח' תרנ"א 64 בחדרה בסך של 74,000 דולר, אשר נמכרה ביום 5.3.93 תמורת 78,000 דולר; ביום 15.4.93 רכש החסוי דירה ברח' אחד העם 13 בחדרה בסך של 62,500 דולר, אשר נמכרה ביום 20.10.94 תמורת 65,000 דולר.

ג. בתקופה הרלוונטית התגורר החסוי בדירתו, שהיתה ממוקמת בקומה השלישית, התקשה לטפס במדרגות חיפש לעצמו דירה בקומת קרקע, ואילו הנתבע התגורר בשכירות מוגנת בדירה קטנה וישנה וביקש לשפר את תנאי מגוריו. בשנים 94-95 נתן החסוי לנתבע סך של 95,000 דולר (להלן: הכסף); 35,000 דולר שולמו במזומן ביום 29.9.94 תמורת מגרש ברח' [REDACTED] בחדרה שהנתבע רכש לעצמו (ת/12), ו- 60,000 דולר נוספים ניתנו ע"י החסוי לנתבע במזומן, בסוף שנת 94 ובתחילת שנת 95.

הצדדים חלוקים בקשר לתנאים בהם ניתן הכסף, אך אין למעשה מחלוקת כי בתקופה הרלוונטית דובר בין השניים שהנתבע יבנה לעצמו בית ובתוכו תבנה לחסוי דירת חדר, באופן שהחסוי יתגורר בקביעות ביחד עם משפחת הנתבע.

ד. ביום 24.3.95 הגיע החסוי בלויית הנתבע לשער מנשה ואושפז מרצונו בביה"ח. החסוי היה מאושפז לסירוגין באשפוז מלא ובאשפוז יום עד 22.11.96. במהלך האשפוז סיפר לצוות הרפואי אודות העברת הכסף לנתבע. הנתבע זומן לשיבת בירור בביה"ח, אשר התקיימה ביום 10.12.95 בנוכחות די"ר [REDACTED], ראש הצוות אשר טיפל בחסוי (להלן: [REDACTED]), האחיות האחראיות במחלקה, העו"ס [REDACTED], מנהל המחלקה לשירותים החברתיים בביה"ח, אשר טיפל בחסוי (להלן: [REDACTED]), והחסוי (להלן: הישיבה). בפרטיכל הישיבה שנערך על ידי [REDACTED] צוין כי החסוי נתן לנתבע סך של 95,000 דולר וכי בתמורה התחייב הנתבע לבנות לחסוי יחידת דיור עם תכולה וזכויות של דייר מוגן. במהלך הישיבה הציע די"ר [REDACTED] כי הנתבע יערוך בתוך 30 יום הסכם להבטחת זכויותיו של החסוי, וכי ההסכם אף ייבדק על ידי עורכי דין. (נספח ג' לת/3).

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

בין לבין השלים הנתבע את בניית ביתו והציע לחסוי להתגורר בקומת המרתף שבנה, אך החסוי סירב לכך, והמשיך להתגורר בדירתו. משך תקופה מסויימת שילם הנתבע לחסוי סך של 500 ₪ לחודש.

ה. ביום 21.3.96, בעודו מאושפז בשער מנשה, מכר החסוי את דירתו תמורת 94,000 דולר, וביום 8.5.96 רכש במקומה דירה ברח' תרנ"א 59 בחדרה בסך 90,000 דולר. (ת/8 נספח יח', להלן: הדירה בתרנ"א). הסכם הרכישה נחתם בנוכחות הנתבע, במשרדו של עו"ד [REDACTED], אשר ייצג את החסוי בעסקה זו ובחלק מהעסקאות הקודמות שערך. (להלן: עו"ד [REDACTED]).

ו. ביום 8.5.96 בבוקר, עובר לרכישת הדירה בתרנ"א הרכישה, חתמו החסוי והנתבע על הסכם "סודי", ולשונו כדלקמן:
 "מוסכם בזאת בין הצדדים כי ההלוואה ע"ס \$95,000 אשר [REDACTED] נתן ל [REDACTED] תוחזר בשלבים החל 1/1/97 עפ"י סכומים שיקבעו על ידי הצדדים.
 עד תאריך זה החל מחודש 15/6/96 החוזרים החודשיים יעלו ל- 1,000 ש"ח לחודש בכל 15 לחודש במקום 500 שמוחזרים היום". (מוצג ת/2 א"1, להלן: הסכם ההלוואה).

באותו יום, לאחר החתימה על הסכם ההלוואה, חתמו החסוי והנתבע על הסכם "סודי" נוסף המבטל את הסכם ההלוואה שנחתם קודם לכן, כדלקמן:
 "ביטול הסכם בין [REDACTED] לבין [REDACTED]
 מוסכם בזאת בין הצדדים כי הסכם ההלוואה שנחתם הבוקר ע"ס \$95,000 מבוטל בזאת, ואין למי מהצדדים כל דרישה שהיא". (ת/4, להלן: הסכם הביטול).

באותו יום, לאחר החתימה על הסכם הרכישה, חתם החסוי בפני עו"ד [REDACTED] גם על הצהרה נוטריונית כדלקמן:

"אני הח"מ, [REDACTED] ... מצהיר בזה כדלקמן:

(1) אני מצהיר בזאת שבחודש אוגוסט 1995 נתתי במתנה למר [REDACTED] סכום בשקלים שהיה שווה אז - \$ 95,000 (תשעים וחמישה אלף דולר ארה"ב).

(2) אני נתתי ל [REDACTED] את המתנה הנ"ל כדי לעזור לו לשפר את תנאי המגורים שלו ושל בני משפחתו וזאת מאחר ואני כאדם עריי מרגיש אליו קרבה מיוחדת כי יש לי

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

דלת פתוח (כך במקור) בניתו בכל עת, הבנה ויחס חברי מיוחד כלפי ועזרה מצידו בכל בעיה שיש לי בכל עת שאני זקוק לעזרתו...". (נספח א' לנ/1, להלן: ההצהרה).

ז. החסוי, אשר השתחרר לבקשתו מאשפוז ביום 22.11.96, התייצב מיוזמתו כעבור 8 ימים במרפאה לבריאות הנפש, והודיע כי מצבו הורע ואין ביכולתו להמתין למועד הבדיקה אצל רופא שנקבע ליום 17.12.06. לאחר ביקורים נוספים אצל רופאת משפחה ובמרכז לבריאות הנפש, מונתה הקרן ביום 1.1.97 כאפוטרופא לחסוי, והחסוי אושפז שוב ביום 6.1.97 בשער מנשה שם שהה עד יום 7.2.99, עת עבר לבית אבות בנהריה. בעת אריזת חפציו של החסוי לעורך מעברו לבית האבות, מצא איש צוות את הסכם ההלוואה מיום 8.5.96.

ח. גם גורלו של הנתבע המר עליו. בנו הבכור נהרג ביום 9.6.99 בעת שירותו הצבאי, ובמהלך שנת 00' התגרש הנתבע מאשתו. הנתבע העביר את הבית שבנה ברח' [REDACTED] לגרושתו ולילדיו, במסגרת הסכם גירושין שקיבל, לטענתו, תוקף של פסק דין בביד"ר. הקרן פנתה אל הנתבע בדרישה כי יחזיר לחסוי את הכסף. הנתבע לא השיב לפניות הקרן (נספחים כו', כז' וכח' לת/8), וביום 30.4.00 הגישה הקרן תביעה להשבת הכסף.

טענות הקרן

3.

א. לטענתה, הכסף ניתן לנתבע בתמורה לכך שיבנה לחסוי יחידת דיור בקומה הראשונה בבית דו מפלסי שיבנה לעצמו, כדי להפיג את תחושת הבדידות של החסוי. בסופו של יום, הנתבע הציע לחסוי להתגרר בקומת המרתף שבנה בביתו, ובכך הפר את התחייבותו כלפיו.

ב. החסוי, אשר מצבו הנפשי התדרדר, לא הבין את משמעות ההסכמים עם הנתבע, וכושר שיפוטו היה פגום. לטענת הקרן, ניסיונותיו של החסוי לתפקד ללא אפוטרופוס לא צלחו גם בעסקאותיו. מבלי להזות בכשרותו של החסוי לעשות הסכם כלשהו עם הנתבע בכתב או בע"פ, נטען כי מדובר בפעולות אשר נעשו מבלי שהחסוי גמר בדעתו לעשותן, מבלי שהבין את משמעות מעשיו וטיב הפעולות, עקב תלותו בנתבע, מצוקתו, חולשתו השכלית והגופנית וחוסר אונים בו היה נתון. מצב זה נוצל על ידי הנתבע, אשר ידע כי מדובר בחולה נפש, ואשר עסק את החסוי.

ג. לחלופין נטען כי הנתבע הפר את ההסכמים הפרה יסודית, המקנה לחסוי את הזכות לבטל את החוזה וכי הוא זנאי להשבת הכסף ולפיצוי בגין הפרת ההסכמים.

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

ד. בסיכומיה טענה הקרן לראשונה טענות נוספות כדלקמן:

- (1) כל ההסכמים הנטענים אינם עומדים בדרישה של גמירת הדעת הקבועה בחוק החוזים (חלק כללי), התשלי"ג-1973, ועל כן אינם מהווים הסכמים מחייבים.
- (2) לחלופין, הנתבע ניצל את מצבו של החסוי, אשר היה תלוי בו וראה בו האדם הקרוב לו ביותר, בכך שהפיק לעצמו יתרון בלתי הוגן על דרך של מתנה, ירושה או חוזה, ולפיכך ניתנת הפעולה לביטול על ידי החסוי שפעל תחת אותה השפעה בלתי הוגנת. הנתבע ניצל את החסוי באופן שיטתי, משהציע לחסוי הצעה קוסמת כשהוא נדרש לשלם עבורה סכום עצום, ולאחר מכן הסב את הסכום להלוואה שתוחזר בתשלום חודשי מגוון של דמי כיס.
- (3) לחלופין, מדובר במתנה על תנאי לפיו יבנה הנתבע לחסוי יחידת דיור בביתו, ומשלא התקיים התנאי, התבטלה המתנה. לחלופין, המתנה ניתנה בטעות ו/או תוך הטעניית החסוי.
- (4) לחלופין, הנתבע שימש כ'אפוטרופוס למעשה' לחסוי, ולפיכך בטלים כל ההסכמים והעסקאות שערך עימו.

טענות הנתבע

4.

- א. הנתבע טוען כי הכסף ניתן לו במתנה, על רקע אכזבתו של החסוי מהטיפול הלקוי והרשלני של הקרן בניהול ענייניו הכספיים והאחרים, מתוך רצון טוב של החסוי לסייע לנתבע לשפר את תנאי מגוריו, וכחוקרה על יחסי הקרבה, המסירות, התמיכה הנפשית, החברתית והכלכלית שהנתבע העניק לחסוי משנת '88, וזאת לאחר שהקרן מכרה את המשק שירש במחיר הפסד, והחסוי אף נאלץ לתבוע את כספו ואת שחרורו מהאפוטרופסות באמצעות עו"ד. הנתבע השקיע את זמנו ומרצו לסייע לחסוי בעסקאות מקרקעין מוצלחות אשר הניבו רווחים יפים לחסוי. בזכות עזרתו ותמיכתו הכספית של הנתבע, הצליח החסוי לשמור על הונו, כך שגם לאחר שנתן לנתבע את הכסף, עדיין היה ברשותו סך של 100,000 זולר, השווה להון שהיה לו לאחר שחרורו בשנת '88. הנתבע מכחיש את טענת הקרן כי חלה התדרדרות במצבו של החסוי, וטוען כי משנת '88 היה החסוי אדם בריא לכל דבר ועניין, ומסוגל לדאוג לענייניו האישיים והכספיים.
- ב. הנתבע מכחיש את הטענה כי לאחר הישיבה החל לשלם לחסוי סך של כ- 500 ₪ לחודש, וטוען כי תמך בחסוי בסכומים ניכרים עובר למתן המתנה וללא קשר לישיבה האמורה.

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

ג. לטענתו, הצעתו להעמיד לרשות החסוי דירת חדר בביתו נעשתה כאות תודה על הכסף שנתן לו במתנה, ואין מזובר בתנאי לקבלת הכספים מהחסוי. החסוי סירב להצעה זו מאחר שהעדיף להתגורר בדירה בתרנ"א, בשל קרבתה הגיאוגרפית למשרדו של הנתבע. ד. לשיטתו, ההסכמים הונתרו כ"סודיים" לבקשת החסוי, ולו עצמו לא היתה לו כל סיבה להסתירם, שכן החסוי הבהיר ממילא בכל הזדמנות כוללי עלמא, כי בכוונתו להוריש את כל רכושו לנתבע. הסכם ההלוואה בוטל בהסכמה, ועוד באותו היום הצהיר החסוי מיוזמתו ובדעה צלולה, בפני נוטריון, כי הכסף ניתן על ידו לנתבע במתנה.

ה. בסיכומיו טען הנתבע לראשונה טענות נוספות, כדלקמן:

- 1) הקרן וורגה מסמכותה בהגישה תביעה בשם החסוי בגין הכסף שנתן לנתבע לפני שמונתה כאפוטרופא לחסוי, ועשתה כן חרף התנגדותו של החסוי להגשת התביעה.
- 2) הקרן השתתתה בהגשת התביעה, לא שלחה הודעת ביטול של ההסכמים, והדבר נטען לראשונה בכתב התשובה מטעמה בחלוף 8 שנים ממתן הכסף.
- 3) לחלופין, יש לראות את החסוי, אשר לא דרש השבת הכסף עד להגשת התביעה, כמי שמחל לנתבע על החוב, אם בכלל.
- 4) הנתבע דוחה את טענות הקרן בעניין היותו אפוטרופוס למעשה, עושיק, העדר גמירת דעת מצד החסוי, והשפעה בלתי הוגנת של הנתבע, מאחר שנטענו לראשונה בסיכומיה.

5. ביום 11.10.06 שלח החסוי מכתב לבית המשפט, בו ביקש לבטל את ההליכים הננקטים בתיק זה כנגד הנתבע בלא הסכמתו ועל אף התנגדותו, ולחייב את הקרן להשיב לו את כל הוצאות המשפט משלא אישר לקרן להגיש את התביעה דנא. מכתבו דומה בנוסחו לאמור בכתבי הטענות ובסיכומי הנתבע, ואינני רואה לחזור על הדברים.

6. השאלות השנויות במחלוקת

- א. מצבו הנפשי של החסוי בזמנים הרלוונטיים ואילך.
- ב. האם הסך של 95,000 דולר ניתן לנתבע במתנה, ואם התשובה לשאלה זו חיובית, האם המתנה היתה שלמה או מותנית בתנאים כלשהם?
- ג. האם נגועים ההסכמים בעושיק או בהשפעה בלתי הוגנת?

7. נטלי ההוכחה

בנסיבות העניין, משהודה הנתבע בקבלת הכסף, עסקינן בטענת "הודאה והדחה", והנטל להראות כי הכסף ניתן במתנה מוטל על כתפי הנתבע.

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

"... מה הדין כאשר הנתבע מודה בקבלת הדבר ומצמצם את הגנתו לטענה מפורשת: כי הדבר ניתן לו בצורת מתנה- האם טענה זו מעבירה אליו את חובת ההוכחה או לא?
התשובה לשאלה זו היא, לדעתנו, בחיוב. "החזקה" כי בנסיבות המקרה שלפנינו (כאשר אין הנותן קרוב קרוב, כגון אביו של המקבל), נגד טענת המתנה, ועל הנתבע היה, איפוא, לסתור את החזקה ולהוכיח את טענתו". (ע"א 180/51 גודלקורן נ' ויסוצקי, פ"ד ח 263, בעמ' 265; ראה גם ע"א 4396/90 רוזנמן ואח' נ' קריגר ואח', פ"ד מו(3) 254; וכן ע"א (ת"א) 1612/03 גרינפלד שמואל נ' בן צבי וולי אסתר ואח', תק-מח 2004(2), 7020).

האם הכספים ניתנו לנתבע במתנה

8. א. סעיף 2 לחוק המתנה, תשכ"ח-1968 (להלן: חוק המתנה), קובע:
"מתנה נגמרת בהקניית דבר-המתנה על-ידי הנותן למקבל תוך הסכמה ביניהם שהדבר ניתן במתנה".

סעיף 4 לחוק המתנה קובע:

"מתנה יכול שתהיה על תנאי ויכול שתחייב את המקבל לעשות מעשה בדבר-המתנה או להמנע מעשותו; נותן המתנה רשאי לדרוש מהמקבל את מילוי החיוב...".

מדרישות סעיף 2 אנו למדיים כי החוק רואה במתנה חוזה.

"ברור, אם כן, כי המתנה היא עסקה זו צדדית הדורשת מפגש הרצונות, הצהרת רצון של המציע וזו של הניצע". (ראה מאמרו של פרופ' ראבילר, "חוק המתנה, תשכ"ח-1968", מתוך ספרו של פרופ' טדסקי "פירוש לחוק החוזים", בעמ' 18; וכן ע"א 495/80 ברקוביץ נ' קלימר, לו(4) 57, עמ' 61; ע"א 5187/91 מקסימוב נ' מקסימוב, פ"ד מז(3) 177, עמ' 185-186).

בעניינים בהם חוק המתנה אינו דן במישרין, יחולו על חוזה המתנה דיני החוזים הכלליים. הקניית המתנה כרוכה בשניסודות; כוונה להקנות את דבר המתנה וביטוי חיצוני לפעולה. היסוד המכריע הוא כוונתו של הצד הנותן, והשאלה אם למעשה החיצוני נלוותה כוונה

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

להקנות את הנכס במתנה היא שאלה שבעובדה. (ראה גם פרופ' פרידמן ופרופ' כהן בספרם "חוזים", כרך א', בעמ' 494).

"נוכח אופיה של העיסקה החד צדדית של מתנה, ישנה ציפיה סבירה שמקבל המתנה יעמוד על כוונותיו של המעניק ויודא כי הגילוי החיצוני של רצונו משקף נאמנה את כוונתו הסובייקטיבית. והיה כי יתגלה פער בין כוונתו הסובייקטיבית למצג האובייקטיבי של המעניק יהיה זה מוצדק להגן על אינטרס ההסתמנות של מקבל המתנה רק כאשר המצג האובייקטיבי של כוונת המעניק הוא ברור וחד משמעי". (ראה ע"א 3601/96 בראשי ואח' נ' עיזבון המנוח זלמן בראשי ז"ל, פ"ד נב(2) 582, בעמ' 596-597).

על הנתבע מוטל הנטל להראות כי הכסף ניתן לו על ידי החסוי מתוך גמירת דעת ליתן מתנה, וכי, בהתחשב בנסיבותיו המיוחדות של החסוי, אשר היה פסול דין בעבר, אושפז לאחר מתן הכסף, ערך את ההסכמים בעת היותו מטופל במסגרת אשפוז יום, והוכרז שוב פסול דין בינואר 97, אין ליקוי ברצונו, הפוגם בגמירת דעת זו.

"סוגיה נפרדת היא הסדרת פעולותיו המשפטיות של הלקוי בדעתו אשר טרם הוכרז כפסול דין... ספק אם הכלי ה"רגיל" של בחינת הגילוי החיצוני-אובייקטיבי בגמירת הדעת הוא כלי מספק כאשר דנים בהתקשרות חד צדדית מסוג מתנה בנסיבות כאלה... לכך יש להוסיף כי במיוחד כאשר מדובר בלקוי בדעתו, עלול להיווצר מצב בו הגילוי החיצוני המתבטא בחתימה על מסמך אשר נראה על פי אמת מידה אובייקטיבית, כמשקף את רצונו של המעניק, אינו מספיק כדי לבטא הצהרה של כוונה. בנסיבות בהן המצהיר לקוי בדעתו, נחלשת ההנחה המבוססת על נסיון החיים כי יש בחתימה משום הצהרה ברורה של כוונה". (שם).

ב. אין מחלוקת כי בעת מתן הכסף לנתבע, לא ערכו הצדדים הסכם בכתב, וההסכמים בכתב נערכו רק לאחר קיום הישיבה. מצבו הנפשי של החסוי הינו בעל חשיבות רבה לצורך בחינת הבנתו ורצונו החופשי בעת מתן הכסף לנתבע ובעת שחתם על ההסכמים והצהרה.

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

מצבו הנפשי של החסוי

9. הצדדים מסתמכים, בין השאר, על חוות דעת של פסיכיאטרים לעניין מצבו הנפשי של החסוי עובר למתן הכסף ולאחריו. הקרן הגישה חוות דעת רפואית מיום 10.9.02 (ת/7) של הפסיכיאטרית ד"ר [REDACTED] (להלן: [REDACTED] או המומחית), והנתבע הגיש חוות דעת של הפסיכיאטר ד"ר [REDACTED] (להלן: ד"ר [REDACTED] או המומחה) מיום 25.5.04 (נ/2).

א. חוות דעתה של ד"ר [REDACTED]

המומחית ציינה כי החסוי סיפר לה כי לאחר שהעביר סכום כסף גדול למתווך (הנתבע), שהבטיח לבנות לו יחידת דיור בביתו, חש בלבול ודיכאון ואושפז במרץ '95 בשער מנשה. הנתבע לא בנה את יחידת הדיור בטענה שהעיריה לא אישרה זאת, בנה בית רק לעצמו, והבטיח לחסוי כי מדובר בהלוואה שתוחזר לו, ובמקביל הוא יבקר אותו ויטפל בו. לדעתה, העובדה שביום אחד חתם החסוי על שלושה מסמכים שונים שחלקם סותרים זה את זה, משקפת את הבלבול וחוסר היכולת שלו לשפוט בצורה נכונה את הסיטואציה ואת תוצאותיה, ואת היותו נתון להשפעה ולשכנוע. גם כיום כרוכה התייחסותו של החסוי למתן הכסף באמביוולנטיות, במתח רב ובפנטזיות לא ריאליות הנובעות ממחלתו הנפשית ש"אם לא ידרוש את הכסף תהיה לו משפחה". המומחית חיוותה דעתה כי החסוי הינו חולה סכיזופרני כרוני, וכי במהלך השנים '94-96, ועוד קודם לכן, היה במצב של חולשה שכלית, ולא הבין את משמעות מעשיו, טיב פעולותיו ושיקוליו. במשך השנים, התבטאה מחלת הנפש ממנה סובל החסוי ברידה בתפקוד, פסיביות, נגיביזם, חוסר יכולת להתמודד עם מטלות יומיומיות, תלותיות, אמביוולנטיות, פגיעה בשיפוט, ביכולת תפיסת המציאות, ליקוי רגשי, השטחה אפקטיבית, ירידה קוגניטיבית עם חשיבה סטריאוטיפית מצומצמת וקושי רב בתקשורת עם פגיעה ביכולת ליצור קשר ולהבין ולהעריך את משמעותו. בשל כך אושפז החסוי לתקופות ארוכות, ובחלק מהזמן אף מונה לו אפוטרופוס.

בחקירתה התייחסה למצוקותיו של החסוי אשר לא הסתדר לבדו מבחינה חברתית, בריאותית וכספית. כדוגמא להתנהגות החריגה של החסוי ציינה את ההטרדות שהטריד את קרובי משפחתו, לקטטות והויכוחים עם שכניו, במהלכם זרק בוץ על מכוניות, עשה צרכיו בחדר מדרגות ועוד, באמרה כי מדובר בהתנהגות "ביזארית ואולי אפילו מסוכנת". (עמ' 28 לפרוט' ש' 11-15, 20-22, עמ' 28 ש' 23-29, עמ' 29 ש' 1-4; וכן ראה תיק המרפאה לבריאות הנפש, מכתב של קרובת משפחה מיום 8.8.90, מזכר משטרת חדרה מיום 14.9.92, תרשומת מיום 19.11.92 ומיום 23.3.95).

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

למעשה מדובר בעדויות שמועה אשר לא הייתי רואה להתייחס אליהן, אלמלא אישר הנתבע עצמו את התנהגותו החריגה של החסוי, אם כי ניסה להמעיט מחומרתה. המומחית הסבירה כי מדובר בסימנים שהם חלק ממחלתו של החסוי, שהינה "מחלה כרונית זחלנית", וכי הם התחילו אצל החסוי כבר בשנת 81' וחוזרים בכל האשפוזים. (עמ' 29 לפרוטי, ש' 22-27). לדבריה, "החסוי חי מאשפוז לאשפוז, ואף פעם לא היה בן אדם נורמלי" (עמ' 30 לפרוטי, ש' 21), ולדעתה היה מקום ליתן לו טיפול תרופתי גם בתקופה בה לא היה מאושפז. לשיטתה אין כל סיכוי שהחסוי היה מתמיד במגוריו אצל הנתבע, אפילו נבנתה יחידת הדיור המתוכננת, עקב מחלתו. (עמ' 30 לפרוטי ש' 18-21, עמ' 31 ש' 1-2).

מסקנותיה של המומחית (עמ' 30 לפרוטי ש' 1-5) נתמכות בתרשומות מתיק המעקב של המרפאה לבריאות הנפש, שם צויין כי בשנים 94-95 ניצבו במוקד תלונותיו של החסוי הבדידות, מחשבות ואף תוכניות אובדניות, ייאוש ודיכאון, הסתגרות, וכן רצון בקרבה ללא מיומנות לפתח קשרים. (ת/7 עמ' 7, וכן נספח 20 תרשומות של עו"ס קורנבליט מיום 16.6.96, 20.7.94, 25.7.94, 22.3.95). הוכח גם כי מחשבות מסוג זה ליוו את החסוי גם לאורך כל תקופת האשפוז בשער מנשה בשנים 95' ואילך. (ראה התיק הרפואי מביה"ח שער מנשה). קביעותיה מתיישבות גם עם תפיסתם של ד"ר פרידמן ושל חפץ בדבר היותו של החסוי נתון להשפעה, העדר העקביות שלו, חשדותיו כלפי הנתבע במקביל לתלותו הגדולה, כל זאת על רקע בדידותו הקשה, דיכאון מתמשך ותפקוד לקוי. ראה תצהיר [REDACTED] (ת/6, סעיף 6 ונספחים ב', ג', ותרשומתו מיום 27.12.95 נספח 11 לת/7), עדות [REDACTED] (עמ' 14 לפרוטי, ש' 27-31), עדות החסוי (עמ' 22 לפרוטי, ש' 21-23), עדות הנתבע בדבר ההרעה במצבו של החסוי בשנת 95' (סעיף 19 לנ/1, עמ' 67 לפרוטי ש' 21-25), וכן קביעתה של ד"ר [REDACTED] (אשתו של המומחה מטעם הנתבע) מדצמבר 96', כי החסוי הינו בעל "שיפוט לקוי" (מוצג א').

ב. חוות דעתו של ד"ר [REDACTED]

בחוות דעת נגדית קבע ד"ר [REDACTED] כי מצבו של החסוי לא השתנה מאז שחרורו בשנת 88' ועד לשנת 99', וכי החסוי יכול היה לדאוג לענייניו. המומחה סומך ממצאיו על הקביעה של ד"ר שרייר, בתעודה רפואית מיום 10.7.88, שבעקבותיה שוחרר החסוי מאשפוז בשנת 88', כי החסוי מסוגל לדאוג לענייניו האישיים והכספיים ואינו זקוק לאפוטרופוס (נספח 6 לת/7). המומחה קבע כי ההפרעות הנפשיות של החסוי התבטאו בליקוי באישיותו וליקוי באפקט.

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

לדידו, מקובל היום לבסס את הגדרת המסוגלות על היכולת לקבל החלטות, הנבחנת ביכולתו לקבל, לתפוס ולהבין מידע, לשקול חלופות נגישות, לבחור ביניהן, ולעשות בחירה מנומקת. המומחה אף ביקר את המלצת ד"ר [REDACTED] למנות לחסוי אפוטרופוס, באומרו שהתייחסה רק לצורך לשמור על כספו מפני ניצול אפשרי, מבלי לבחון את יכולתו לבצע את הפעולות הנ"ל. מבדיקה קלינית שערך לחסוי בשנת 04' מצא כי במהלך השנים 88'-99' התבטא מצבו הנפשי של החסוי ביכולת קוגניטיבית גבוהה, זיכרון שמור, אינטליגנציה בינונית, וכי ההפרעות באישיותו ובאפקט שלו לא היו עמוקים דיו על מנת לשלול ממנו את היכולת לדאוג לעצמו ולקבל החלטות. בבדיקתו לא נמצאו סימנים של אמביוולנטיות, ולא ברור לו המונח "מצב של חולשה שכלית" שנקבע בחוות הדעת של ד"ר [REDACTED]. עם זאת, בעדותו הסכים המומחה כי אין די בכך שאדם אינו מסוגל לדאוג לענייניו כדי לכפות עליו אשפוז, וכי השיקולים הם סכנה לעצמו, לסביבתו או לאחרים. גם שחרורו של אדם מאשפוז אינו מעיד על כך שהבריא, אלא כי אינו זקוק לאשפוז מלא. (עמ' 77 לפרוטי ש' 8-10, עמ' 80 ש' 11-13, עמ' 84 ש' 1-2). לכן, העובדה שהחסוי לא היה מאושפז בין השנים 88'-95' אינה מעידה בהכרח כי מצבו הנפשי בתקופה זו היה טוב.

על אף שהמומחה עמד על זעתו כי החסוי היה מסוגל לדאוג לענייניו לאורך כל הדרך, הסכים בסופו של דבר כי חלו תנודות ושינויים במצבו הנפשי מאז שנת 88' ועד שנת 99'. הוא אישר כי תלונות החסוי מיום 20.7.94 בפני עו"ס מבריאות הנפש בדבר ריקנות, חוסר משמעות ו"נפש מת", וכן הזקקותו לאשפוז מלא במהלך טיפול באשפוז היום, יכולות להעיד כי מצבו הנפשי של החסוי התדרדר. כך גם היותו שרוי בחרדה ודיכאון, סכסוכו עם שכניו, הטרדות קרוביו בשיחות שרשרת, לרבות שיחת הטלפון, בה "המציא ידיעה" לקרוב משפחה שבנו החייל נפצע. (עמ' 75 לפרוטי ש' 19, עמ' 76 ש' 5-28, עמ' 77 ש' 1-11 ועמ' 79 ש' 13-15). למעשה אישר המומחה כי החסוי הוא אדם חולה ממש. "ת. לא רק מצוקה. יש לו מחלה. יש מעבר למצוקה. זו מחלה נפשית ולא סתם מצוקה." (עמ' 80 ש' 21-23).

נראה כי המומחה ביקש להמעיט במשמעותה של ההתדרדרות המתמשכת, לה הסכים לבסוף, באומרו כי מדובר בהתדרדרויות קצרות, במונחים של ימים ושבועות ביחס לתהליך של מחלה שנמשך על פני 40 שנה (עמ' 78 לפרוטי, ש' 15-18). קביעה זו אינה מתיישבת עם התיעוד הרפואי הקודם, ולכן, איני רואה לקבלה. המומחה אף לא נתן כל הסבר לכך שהסתמך על תעודה רפואית ישנה משנת 88', בעוד שאין מחלוקת כי לפחות החל משנת 91' אירעו אירועים שונים המעידים, כאמור, אף לדעתו על שינויים במצבו הנפשי של החסוי.

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

המומחה התעלם באבחנתו מפעולותיו של החסוי ביום 8.5.96, מחוסר ההגיון בחתימה על הסכמים מנוגדים זה לזה בתוך מספר שעות, והתוצאות הבלתי רציונליות של מעשיו, בהשמיטו את העובדה שהסכם ההלוואה נחתם ביום בו נחתמו הסכם הביטול וההצהרה. הוא חיווה דעתו כי החסוי הבין היטב את מעשיו, והמתנה בסך 95,000 דולר הינה סבירה בנסיבות העניין, משום שהקשר בין החסוי לנתבע היה שווה לחסוי יותר מסכום זה (עמ' 81 לפרוט', ש' 28-29).

קביעתו של המומחה כי אין בעובדה שחסוי חתם באותו היום על מסמכים סותרים משום עדות לסוגסטיביליות, לשיפוט לקוי או לאמביוולנטיות אינה מתיישבת עם מצבו של החסוי כעולה מהתע"צ והתרשומות שערך ד"ר [REDACTED] בזמן אמת.

10. כאמור לעיל, קביעת המומחה נתמכת בעדויות ובמסמכים.

א. [REDACTED] טיפל בחסוי בשני האשפוזים, בשנים '85-'88 ו- '95-'96, ערך לו ביקורי בית כאשר היה במעקב של ביה"ח לאחר שחרורו, ונפגש עמו במתוכנן ובאקראי. החסוי אף הגיע לביתו ביום שבת בשעה שש בבוקר בקיץ '93 כשהוא במצב של חרדה, כדי לספר על בדידותו ועל בעיות השיניים שלו [REDACTED] סבר כי הפגיעה בכושר השיפוט של החסוי גרמה לו לתת כספים כשהוא חשב שזה יגרום לו להקלה נפשית. וסיפר, כי במהלך האשפוז מיום 25.3.95 התלונן החסוי על תחושות הבדידות שליוו אותו הן בתקופה שקדמה לאשפוז ובמהלכו (סעיף 6 לת/3, עמ' 14 לפרוט' ש' 1-5, עמ' 17 ש' 5-7). דבריו מתיישבים עם כל המסמכים האחרים וכן עם מכתב ההפניה של רופאת המשפחה לשער מנשה מיום 24.3.95 בו צוין כי "לאחרונה החמרה ניכרת במצבו הנפשי- בודד מאוד.. הימים האחרונים אי שקט, קושי בשינה, כמעט לא אוכל, נכנס להתקפי חרדה, מרגיש הוא נגמר ויש גם מחשבות אובדניות. לאור הנ"ל אבקש לקבלו לטיפול באשפוז". (ת/7, נספח 21).

ביום 2.7.96 כתב [REDACTED] מכתב לד"ר [REDACTED] בו הזהירו מפני אחריותו של ביה"ח באם לא ימונה לחסוי אפוטרופוס (נספח ד' לכתב התביעה), ביום 14.7.96 אף ערך תעודת עובד ציבור בה המליץ על מינוי אפוטרופוס לחסוי. בעדותו הסביר כי הרגיש שגה בשנת '89: "אין לו שיפוט, הוא משתולל עם הכסף שלו, קמצן באופי אבל הבדידות משבשת לו את השכל, והוא מחפש בכל מחיר לקנות חברים. הוא רצה לקנות משהו ממשי ביחד עם תמיכה אבל לא לתת מתנות... בהתחלה הייתי גאה בהחלטתי לשחרר אותו מהאפוטרופוסות. לאחר שהתחלתי לדבר איתו ראיתי אצלו קווים של מחלה...בלי התרופות והטיפול הפסיכיאטרי הוא לא יכול היה לעמוד על הרגליים". (עמ' 14 לפרוט', ש' 21-31).

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

דבריו של [REDACTED], אשר היה בקשר הדוק עם החסוי, מהימנים עלי, ולא מצאתי כל תימוכין לטענת הנתבע כי מדובר בעד מעוניין, שהיה בעל מניע אישי במינוי אפוטרופוס לחסוי ובניתוקו מהנתבע. [REDACTED] לא היה קשור או מחוייב באופן כלשהוא לקרן, והתרשמתי כי פעל בתום לב לטובת החסוי וביקש למנוע את ניצולו.

ב. די"ר [REDACTED] טיפל, כאמור, בחסוי משנת 95' ואילך. בתעודות רופא מיום 18.7.96 המליץ על מינוי אפוטרופוס לחסוי כדי למנוע ניצולו בקבעו כי החסוי מושפע בקלות על ידי אנשים המצליחים להתקרב אליו, וזאת לאחר ששמע את החסוי והנתבע והגיע למסקנה שהחסוי נתון לשכנוע, אינו עקבי ואינו מסוגל לדאוג לענייניו. (נספח ב' לת/6; עמ' 26 לפרוטי ש' 1-26, תרשומת שערך ביום 27.12.95; ת/7, וסיכום המחלה מיום 22.11.96 בנספח 11).

ג. הנתבע עמד על זימונו של החסוי לביהמ"ש ואילו הקרן התנגדה לכך, מחשש לנזק שיגרם לו אם יוזמן לעדות. לאחר שביהמ"ש נדרש לשאלת העדתו, נתקבלה בקשת הנתבע להעידו. הוסכם כי החסוי ייחשב כעד הגנה ושני הצדדים יהיו רשאים לחקרו בחקירה נגדית. יצויין כבר עתה כי עדותו של החסוי היתה מפתיעה בבהירותה ובהגיונה הפנימי, ועל אף המתח שהחסוי היה נתון בו, ניכר כי הוא מסוגל לנתח את הדברים כדבעי, גרסתו אמיתית וכנה, ועדותו מהימנה עלי.

ד. החסוי העיד כי ביקש למצוא פתרון לבדידותו, ולמעשה חיפש לעצמו משפחה. עם זאת, מסר כי בתקופת מגוריו בחדרה הרגיש כאחד האדם, הסתדר מבחינה כלכלית, מכספי ביטוח לאומי ומשכ"ד, חישב כיצד להשתמש בכסף, נסע מספר פעמים לחו"ל, והודות ליחסים שבינו לבין הנתבע, שהקדיש לו זמן רב וניהל עמו שיחות נפש, לא אושפו משך שנים רבות. החסוי היה מודע לכך כי בשנת 95' חלה התדרדרות במצבו הנפשי, בסמוך לאחר מתן הכספים לנתבע. לדבריו, הלך עם הנתבע לשער מנשה כי "הרגשתי שאני מתמוטט, לא יכולתי להיות לבד עם עצמי", והעובדה שהנתבע לא העמיד לרשותו יחידת דיור המתאימה לצרכיו גרמה לו ללחץ רב ולמתח נפשי גדול. (עמ' 18 לפרוטי ש' 11-12, עמ' 19 ש' 3, 12; עמ' 20 ש' 26-30, עמ' 22 ש' 4-23, עמ' 23 ש' 17-20).

ה. הנתבע התנגד לכל הקביעות של עדי התביעה, חזר על טענותיו, ומסר גרסה דומה לזו של המומחה. עם זאת היה מודע היטב לבדידות הקשה שליוותה את החסוי, ואף העיד כי תמך בו נפשית, חברתית, כלכלית, ועשה כל שביכולתו בכדי שלא יהיה לבד ולא ייכנס למצב

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

דיכאוני. (ראה תשובות לשאלון מיום 14.7.02, מוצג ת/9, עמ' 47 לפרוט' ש' 31, עמ' 48 ש' 3).

אני רואה לקבל את גרסת הנתבע כי הוא עזר לחסוי, כאמור בסעיף 22. לפסק הדין, היה האדם הקרוב לו ביותר ועזרתו ראויה להערכה. לדבריו "היה למעשה בן חסותי, אני הייתי למעשה "האפוטרופוס שלו באופן בלתי רשמי. מאחר והוא ביקש את עזרתי לעזור לו בכל ההתנהלות בחדרה ולכן עזרתי לו". (עמ' 47 לפרוט', ש' 26-27). הנתבע ידע כי בעבר מונה לחסוי אפוטרופוס, כי החסוי היה במעקב וטיפול של המרפאה לבריאות הנפש עובר לאשפוזו ב-95, והוא אף שוחח מספר פעמים עם עו"ס, כשביקשה לקבל מידע אודות החסוי. מעדותו אף ניתן להסיק כי התייחס לחסוי כאל חולה נפש, משהשווה את החסוי לגרושתו חולת הנפש. הנתבע, אשר חש בהרעה במצבו הרפואי של החסוי, אף ליווה אותו ביום 24.3.95 לאשפוז מרצון בשער מנשה נהג לבקר אותו בביה"ח, והיה בקשר עם גורמים בבריאות הנפש ובשער מנשה. (מ/1 ס' 3 ו-19; עמ' 48 לפרוט' ש' 19-24; עמ' 50 ש' 28; עמ' 51 ש' 6-28; עמ' 54 ש' 18-20, 27-28; עמ' 67 ש' 21-25; וכן ס' 11 ו-14 לסיכומי הנתבע). דא עקא שבשלב מסויים, משהבין כי ידיעתו אודות מצבו של החסוי עשויה לעמוד לו לרועץ, שינה הנתבע גרסתו, ומסר כי אינו יודע במה התבטאה נכותו של החסוי.

איני רואה לקבל את ניסיונו של הנתבע להמעיט בערכו של האשפוז של החסוי, בשל היותו באשפוז יום. הסברו של ד"ר [REDACTED] כי אישפוז יום נחשב כאישפוז לכל דבר ועניין לא נסתר, והעובדה שהחסוי המשיך לקבל טיפול במתכונת של אשפוז יום מלמדת כי לא היה די בשיפור במצבו כדי לשחררו. בנוסף לכך, מהמסמכים הרפואיים של ביה"ח עולה כי גם במהלך אשפוז היום, נדרש החסוי לאשפוז מלא, כך ביום 11.12.95 וכן ביום 1.8.96 (ת/6), נספחים ד' ו-ה', וכן מוצג ג'). איני רואה גם להתייחס לטענת הנתבע כי אשפוז היום של החסוי בשנים 97-99 היה "שהייה מנהלית" בלבד, בשל העדר רלוונטיות לשאלות שבמחלוקת.

1. הנתבע העיד מטעמו את גבי [REDACTED] בת ה-80 (להלן: [REDACTED]), אשר הודתה כי הנתבע מתגורר אצלה, אוכל אצלה וכי "אני כמו אמא שלי". העידה על הקשרים החמים בין הנתבע לחסוי וגורסתה לא נסתרה (עמ' 31 ש' 17-27, עמ' 32 ש' 24-25, עמ' 34 ש' 10-15). עם זאת מעדותה עולה כי ראתה בחסוי אדם חולה, מוגבל וערירי שהיה תלוי מאוד בנתבע ולא הסתדר בלעדיו. לדבריה, "אני גם ריחמתי עליו, הוא היה קצת מבולבל ואני עזרתי לו יחד עם [REDACTED]... מוגבל וערירי. הוא לא עבד וגם היה קצת מבולבל (העדה עושה

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: היועצת דיאנה סלע

תנועה עם היד על הראש), וכי החסוי "סיפר דברים ושכח וכל הזמן עם כאבי ראש, הוא היה ממש חולה, אני גרתי שם לא דחוק, ראיתי את זה... הוא אדם מוגבל, יש עליות וירידות". (עמ' 31 לפרוט' ש' 27-29, ועמ' 32 לפרוט').

ז. לסיכום, עדויות העדים הן מטעם הקרן והן מטעם הנתבע מתיישבות באופן מובהק עם חוות דעתה של המומחית, ואיני רואה לחזור על קביעותיה. מכל המקובץ שוכנעתי כי מתן הכסף לנתבע הגבירה את המתחים, הלחצים נפשיים, והחרדות בהם היה נתון החסוי. לא מן הנמנע כי החסוי נכנס למתח גם בעקבות הפסד של 15,000 דולר בעסקת יבוא רכב, כפי שטען הנתבע (עמ' 61 לפרוט' ש' 8-16, סעיף 21 לסיכומי הנתבע), אך הנתבע לא חקר את החסוי ביחס להפסד הנטען ולהשפעתו על מצבו.

11. האם התכוון החסוי בשנים '94-'95 ליתן את הכסף לנתבע במתנה ללא תנאי?

לצורך הכרעה בשאלה זו יש להתחקות אחר אומד דעתם של הצדדים, כפי שהוא משתמע מלשון ההסכמים וההצהרה ומהנסיבות החיצוניות להם, לרבות הנסיבות בהן ניתן הכסף לנתבע. (ראה סעיף 25(א) לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, (להלן: חוק החוזים)). כמו כן יש לבחון אם החווה תלוי בתנאי כלשהוא, מתלה או מפסיק. (סעיף 27 לחוק החוזים).

"סעיף 25 לחוק אינו מהווה רשימה סגורה של כללים לפרשנות חוזה... יש לזכור תמיד כי אומד הדעת הרלוואנטי אינו אומד הדעת הסובייקטיבי של אחד הצדדים, אלא אומד הדעת הסובייקטיבי המשותף לשניהם או לפחות כוונה (סובייקטיבית) של אחד הצדדים, אשר הצד השני מודע לה ויודע כי היא הבסיס להבנת החווה על-ידי הצד האחר". (ע"א 4628/93 מדינת ישראל נ' אפרופים שיכון ויוזום (1991) בע"מ פ"ד מט(2) 265, 285-286).

מכלל הראיות שהוגשו לביהמ"ש, ניתן להתרשם כי החסוי לא התכוון בעת מתן הכסף לתת לנתבע מתנה שלמה, והכסף ניתן תמורת מגורי קבע בבית הנתבע.

א. מסקנה זו עולה מתצהירו של [REDACTED] כי החסוי מסר לו שהעביר למתווך סך של 95,000 דולר וזאת בתמורה להתחייבותו לבנות לחסוי יחידת מגורים מרוהטת בבית אותו הוא בונה לעצמו, כי לחסוי יהיו זכויות של דייר מוגן וכי תהיה לו "עצמאות ביחד עם תמיכה". (ת/3, סעיף 7, עמ' 15 לפרוט' ש' 14, 16-18) מסר כי החסוי הוא אדם המרוכז

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

בעצמו, שאינו חושב על טובת הזולת וכי לולא סבר כי הוא אינו עומד לקבל את מלוא התמורה עבור כספו, לא היה נותן את הכסף לנתבע (שם).
 חפץ ערך גם את פרטיכל הישיבה, ואף הצהיר כמו ד"ר [REDACTED], כי הנתבע אישר שהכספים ניתנו בתמורה לבניית יחידת דיור לחסוי ומסר כי הבית בתהליכי בניה. (ת/3, ת/6). לדבריו, משנטען כלפי הנתבע כי הסכום שנתן לו החסוי הינו מופרז ביחס לתמורה שהוסכמה, השיב הנתבע שהתמורה שתינתן לחסוי אינה מסתכמת רק בזכויות הדיירות המוגנת, וכי החסוי יקבל גם תמורה טיפולית, כפי שקיבל עד כה, דהיינו יהפוך לחלק ממשפחתו של הנתבע ולא יהיה בודד. גרסה זו לא נסתרה ונתמכת חלקית ע"י הנתבע. הנתבע אף לא סתר את גרסת חפץ כי כשעלתה בישיבה השאלה מה יהיה על כספו של החסוי אם המגורים ביחידת הדיור לא יצאו אל הפועל, השיב הנתבע כי במקרה כזה יחזיר את הכסף לחסוי בתשלומים חודשיים, ואף נקב בסכום אותו יחזיר לחודש (ת/3, סעיף 22).
 כאמור, מדובר בעדות המהימנה עלי, נתמכה בעדויות נוספות, וניכר היה כי נמסרה על ידי אדם אשר רצה בטובתו של החסוי.

ב. גם [REDACTED], אשר טיפל בחסוי מטעם הקרן במהלך האשפוז בשער מנשה (להלן: כהן), מסר שהחסוי סיפר לו לא אחת כי הנתבע ביקש ממנו הלוואה על סך 95,000 דולר, שהחסוי קיבל ממכירתה של אחת הדירות שהיתה בבעלותו, ובתמורה הבטיח לבנות לחסוי דירה מתחת לביתו. לשאלת הנתבע בחקירה נגדית, האם החסוי סיפר לו כי נתן לנתבע מתנה בשווי כסף, השיב בשלילה (ת/2, עמ' 11 ש' 20-22, עמ' 12 ש' 1-21).

ג. מנהל הקרן בחיפה (להלן: [REDACTED]), פגש את החסוי בבית האבות בנהריה ביום 5.12.00, שוחח עמו ומסר גרסה דומה לזו של [REDACTED], של [REDACTED] ושל המומחית, באשר להסכמת הצדדים. לדברי החסוי, הנתבע אמר לו שהעיריה לא אישרה לו בניית בית דו מפלסי ולכן בנה בית בעל מפלס אחד בלבד, הציע לחסוי להתגורר במרתף הבית, אך החסוי לא היה מעוניין בכך (ת/1, סעיף 20). על אף ש [REDACTED] נחקר ארוכות על ידי הנתבע בעניינים שונים, לא ראה הנתבע לנכון לחוקרו בעניין זה, ודבריו, המתארים מסרים של החסוי בזמן אמת, מהם עולה כי החסוי היה מודאג וחרד ממתן הכסף לנתבע, נתמכים בגרסת [REDACTED] [REDACTED].

ד. החסוי העיד כי לא היה לו נוח להתגורר בדירה בתרני"א והנתבע הבטיח לעזור לו. לאחר מספר חודשים אמר לו הנתבע ש"יהודי אחד בחדרה רוצה למכור לו מגרש לבנייה", ושאלו אם הוא מסכים למכור את זירתו ברח' אחד העם, להשקיע את הכסף במגרש, ועל המגרש "יבנה דירה דו מפלסית, שאני אוכל לגור למטה והוא יגור עם משפחתו למעלה, ואני

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

הסכמתי, וכך היה". החסוי הסכים להצעה בשל קרבתו לנתבע, הרצון לגור עם משפחה והקושי להיות בודד בעיר. (עמ' 18 לפרוט' ש' 30 ואילך, עמ' 19 לפרוט' ש' 1-7). דבריו נתמכים גם בתרשומת שנערכה על ידי העו"ס [REDACTED], מבריאות הנפש החדרה ביום 25.8.94, לפיה סיפר לה החסוי כי "התחיל בפרויקט קניית מגרש ובנית דירה עם שותף". (ת/8, נספח 20, תרשומת מיום 25.8.94).

מדברי החסוי עולה כי לא התכוון ליתן מתנה ללא כל תנאי, וכי קיום התנאי כלשונו היה מהותי עבורו. "נכון במאה אחוז שאם [REDACTED] היה אומר לי שאני אקבל רק מרתף בבית שהוא בונה לא הייתי נותן לו את הכסף". לדברי החסוי, כשביקר במרתף התרשם שהוא "חשוך מתחת לאור ואמרתי שאני לא מקבל את זה אני חוזר לגור איפה שאני גר ואני לא עובר לגור איפה שאתה בונה, וכך זה נשאר". ו"העובדה שבסוף נבנה מרתף ולא דירה, גרמו לי למוח נפשי". (עמ' 19 לפרוט' ש' 8-10, עמ' 20 ש' 13-14; עמ' 23 ש' 25-26),

החסוי ניתח בעדותו את קשריו עם הנתבע באופן נוגע ללב, אך בתפיסה לוגית נכונה ומדויקת. דבריו, מחזקים את טענת הקרן כי לא התכוון להעשיר את הנתבע ללא כל תמורה. שוכנעתי כי החסוי הסכים לתת את הכסף משום שהאמין שיהא זה לטובתו ולתועלתו, ומתוך אמונה כי הפתרון של בנית יחידת הדיור יפתור את בעיית הבדידות הקשה ממנה סבל, וכי אלמלא הובטחה לו יחידת הדיור לא היה נותן לנתבע את הכסף. נראה כי החסוי העיד על העובדות שאירעו כהוויתן, ולא ביקש לנקוט עמדה כלשהיא. עדותו של החסוי מתיישבת ברובה עם גרסת עדי התביעה, אך ניכר כי ראה בנתבע האדם הקרוב לו ביותר. בעדותו סיפר בהרחבה על העזרה הגדולה שקיבל מהנתבע, ואף ביקש ממנו במהלך העדות כי יבוא לבקרו בבית האבות לעיתים תכופות יותר (ראה עמ' 20 ש' 29-32, עמ' 21 ש' 1-4, עמ' 22 ש' 21-23). מכאן שוכנעתי כי החסוי לא היה מעוניין להעיד נגד הנתבע או להטות עדותו באופן שיזיק לנתבע.

טענת הנתבע כי עדותו של החסוי הושפעה באופן בלתי הוגן על ידי באת כוח הקרן לא הוכחה. אין כל פגם בפגישתם של החסוי ושל בא כוח הקרן, ובעניין זה אף מסר החסוי כי ענה לעו"ד בלום על כל שאלותיה "ואני חושב שזה מכסה את כל מה שקרה ביני לבין מר [REDACTED]". (עמ' 18 ש' 9-21).

אין גם להתעלם מכך שהחסוי נתן לנתבע כמחצית מרכושו, איבד את מקור הפרנסה העיקרי שלו, שכן מדובר בכספים שנתקבלו ברובם ממכירת הדירה באחד העם, אשר היתה מושכרת ושדמי השכירות שימשו את החסוי למחייתו, ביחד עם קצבת הביטוח הלאומי

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

(עדות החסוי בעמ' 20 לפרוט' ש' 17). מעדויות קודמות עולה כי החסוי היה חרד מאוד לכספו ולא היה נותן מתנה נהיקף כה גדול אלמלא הבטיח לו הנתבע מגורי קבע בביתו. כך עולה גם מסיכום המחלה של ביה"ח "שלוותה" מיום 1.4.83 שם צוין כי "קמצנותו הקיצונית" הכשילה את החסוי במציאת בת זוג (ת/7, נספח 1).

ה. הנתבע מסר גרסאות סותרות באשר לנסיבות מתן הכספים ולנסיבות שקדמו לחתימת ההסכמים. בכתב ההגנה טען כי הציע לחסוי לבנות לו יחידת דיור בבית שיבנה לעצמו, מתוך רצון טוב וכאוות תודה על הכסף שנתן לו החסוי במתנה, וכי בנייתה לא היוותה תנאי לקבלת הכסף. בתצהיר עדותו הראשית הציג הנתבע גרסה חדשה לפיה במהלך שנת 94 החליטו הנתבע והחסוי ב"תוכניות משותפות" לבנות בית ש"יענה על הצרכים של שנינו". לדבריו, "לפיכך מתוך הכספים שהיו ברשותו ושצמחו מתוך הרווחים שחסכו מעסקי הנדל"ן שכאמור היה לי בהם חלק ממשי נתן מר [REDACTED] סכום של 95,000 דולר סכום שניתן לי להשקיע כראות עיני בהטבת תנאי הדיור ותוך כדי כך גם להתאים את הדיור לקליטתו של מר [REDACTED] בסביבתי ובקובתי במידת האפשר". (נ/1). הנתבע הוסיף והצהיר כי החסוי הסכים להסדר הנ"ל (ולא למתנה) בלב שלם, כאות הוקרה על המסירות וההשקעה רבת השנים מזמנו והונו של הנתבע, וכי מדובר ב"נתינה זו צדדית" שהיתה מוסכמת על שני הצדדים, כך שאף אחד מהם לא הרגיש מנוצל. (נ/1, ס' 18(א)-(ג), עמ' 59 ש' 12, עמ' 60 ש' 27-28, עמ' 61 ש' 27-31, עמ' 62 ש' 21-22).

בסיכומיו, שב וטען כי החסוי נתן לו את הכספים במתנה, בתמורה לכספים שהנתבע נתן לו במתנה במשך השנים, לרבות כלכלה ביגוד, כביסה, הנעלה, טיפולי שיניים, רכישות ספרים, השתתפות במימון רכישת דירות, ויתור על דמי תיווך, נסיעות לחו"ל ועוד, ולחילופין טען כי מדובר למעשה בהחזר הוצאות. (ס' 26 לסיכומי הנתבע).

גם בשאלה מי העלה את הרעיון הכללי, מסר הנתבע מספר גרסאות. תחילה העיד כי החסוי הציעו על רקע האמון המוחלט שלו בנתבע, משום שרצה להתגורר עמו והיה עד למצוקת הדיור של הנתבע, אולם מיז תיקן עצמו ואמר: "אני רוצה לתקן מי שהציע את ההצעה היה חבר משותף שלנו דוד גדלון מפרדס חנה... ואינו את ההצעה הזאת כהצעה שיכולה לפתור לנו הרבה בעיות". (עמ' 59 לפרוט', ש' 9-16).

באשר לדבריו בישיבה, הנתבע טען כי דבריו לא נרשמו בפרטיכל, אך בעדותו לא מסר גרסה משלו, לא הכחיש במפורש את גרסת [REDACTED] וד"ר [REDACTED] לא חקר אותם על גרסתם זו, ואף לא טען כי אמר שהכספים ניתנו לו במתנה. הודייתו בדבר התוכנית המשותפת תומכת

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

בגרסת [REDACTED] וד"ר [REDACTED] בכל הנוגע לתכני הישיבה. בסיכומיו (סעיף 24) הודה כי מסר בישיבה כי הבית בתהליכי בניה, וכי החסוי אכן קיבל את המלצת ד"ר [REDACTED] ופנה לעו"ד [REDACTED] "לצורך הסדרת ענייני הכספים של התובע". כי לו היה ממש בגרסת המתנה ללא תנאי, לא היתה לו כל סיבה לקבל את המלצת ד"ר [REDACTED], שכן לא היה צורך להסדיר דבר, והנתבע אף לא היה פועל להפיש דעתם של גורמים בשער מנשה- "אותם גורמים מצד ג'", על ידי עריכת הסכם ההלוואה. (עמ' 64 לפרוט', ש' 19-20).

ניכר כי גרסאותיו השונות של הנתבע מגמתיות וכי הוא משנה את עדותו לצרכיו. עם זאת ניתן להתרשם כי הרעיון הכללי העובר כחוט השני גם בגרסאות עדי התביעה וגם בעדותם של הנתבע ועדיו, כי השניים הסכימו והתכוונו שבעזרת הסך של 95,000 דולר ירכוש הנתבע מגרש ויבנה לחסוי יחידת דיור בקומת הקרקע של הבית, וכי לחסוי יהיו זכויות של דייר מוגן. (עדות הנתבע בעמ' 62 לפרוט' ש' 15-19, 20-26). הנתבע לא סיפק הסבר הגיוני לסתירות העולות מגרסאותיו, והודייתו בדבר הסכמה על תוכנית המשותפת שמטרתה להטיב עם שני הצדדים, סותרת את גרסת המתנה לאלתר.

הנתבע לא הוכיח טענתו כי [REDACTED] וב"כ הקרן רקמו נגדו תרמית, וכי אין ממש בטענת [REDACTED] כי החסוי מסר לו שהעירייה לא אישרה לו לבנות בית דו מפלסי, אלא רק קומת מרתף. הוא לא מצא לנכון לחקור את [REDACTED] ואת החסוי על גרסתם, ואף לא הביא ראיה חיצונית כלשהיא התומכת בדבריו, לרבות את תוכניות הבניה של הבית, על אף שהיתה לו הזדמנות לעשות כן, ואי הבאת הראיה נוקפת לחובתו. להוכחת טענתו צירף הנתבע לסיכומיו מזכר שערך ביום 6.12.00 אשר לא הוגש כמוצג בתיק זה, בלא בקשה להגיש ראיות נוספות. יצוין רק כי תוכנו המלא של המזכר מצוי בסעיף 20 לתצהיר [REDACTED] (ת/8), ואין ממש בטענות הנתבע לענין זה.

1. לסיכום, החסוי נתן לנתבע כסף במתנה תמורת ההתחייבות שנטל הנתבע על עצמו לבנות בביתו יחידת דיור עבורו, על מנת שהחסוי יגור בביתו מגורי קבע ויטופל על ידי הנתבע ובני משפחתו. הוא לא התכוון לתת לנתבע מתנה ללא כל תנאי או תניה, תוך השארת ענין המגורים לרצונו הטוב של הנתבע, אלא האמין כי הצעת הנתבע תהווה פתרון לבעיית הבדידות הקשה ממנה סבל, והיה מוכן לשלם סכום גבוה כדי למצוא לעצמו משפחה. (ראה ענין קלימר הני"ל). אכן, מבחינה כלכלית שווי הנדליין של יחידת דיור בדיירות מוגנת, בשטח של 40 מ"ר, נמוך משווי הכסף שנתן החסוי (נספח טו' לת/8, סעיף 12 לת/3), אולם, לו היה הנתבע מעמיד לרשות החסוי יחידת דיור ראויה, מרוהטת ומתאימה לצרכיו בביתו, והחסוי

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

היה חי עם הנתבע ומשפחתו ומטופל על ידם, היה מקום לבחון את ההסכם בחינה מחודשת, תוך לקיחה בחשבון כי גם לטיפול בחסוי יש שווי כספי. אכן כאשר מדובר במתנה על תנאי, אין בוחנים את התמורה באותם משקפיים בהם נבחן הסכם מסחרי או אחר, והצדדים לוקחים בחשבון גם חיובים שאינם בסכום קצוב, ואינם מוגדרים בזמן.

בעניינו נראה כי מדובר במתנה על תנאי מפסיק, כמו בענין קלימר הנ"ל (ראה גם פרידמן וכהן, דיני חוזים, כרך ג' עמ' 41). הנתבע לא עמד בתנאי, ונראה כי כלל לא התכוון לקיימו. בניית מרתף לחסוי במקום יחידת הדיור בקומת קרקע אינה מגיעה לידי קיום בקירוב של ההסכם. הנתבע לא שיתף את החסוי בתכניותיו ולא שאל להסכמתו בשלב המוקדם בעת שידע כי בכוונתו להציע לו מרתף, ומשלא עשה כן גילה דעתו כי לא התכוון לקיים את ההסכם מלביתחילה. משלא התקיים התנאי למתן הכסף, פוקע ההסכם ועל הנתבע חלה חובת ההשבה הן מכח דיני החוזים והן מכח דיני עשיית עושר ולא במשפט. הנתבע היה מודע לחובתו זו ולכן אמר לצוות הרפואי כי יחזיר לחסוי את הכסף.

12. האם התכוון החסוי ליתן מתנה מאוחרת לנתבע, בהסכמים וההצהרה הנוטריונית שנחתמו מיום 8.5.96:

ממכלול הראיות עולה כי עריכת הסכם ההלוואה נעשתה על פי דרישת הצוות הרפואי, וכי העובדה שבאותו היום נחתמו שני הסכמים מנוגדים מדברת בעד עצמה ומשקפת את מחלתו של החסוי, הבלבול והלחץ בו היה נתון.

א. הסכם ההלוואה.

תחילה נחתם, כאמור, הסכם ההלוואה, אשר נוסח על ידי הנתבע. החסוי מסר: "הוא בא אלי. הייתי מאוד לחוץ מבחינה נפשית. הוא נתן לי פתק שהוא כתב בכתב ידו, עו"ד בלום הראתה לי את הפתק, אני הייתי כאדם בודד ולחוץ והוא בא עם פתק וכתב שאני מסכים לוותר על הסכום הזה שנתתי לו כמתנה והוא יתמוך בי במשך כל ימני חיי כדמי כיס עד סוף ימיי". (עמ' 19 לפרוט', ש' 11-14).

הנתבע מסר כי הרעיון להפוך את הכספים שקיבל מהחסוי להלוואה היה שלו, וכי הסכם ההלוואה נחתם במטרה להרגיע את הצוות בשער מנשה: "המילה הלוואה היתה רעיון שלי כדי לתת תשובה לפחות לאותם גורמים מצד ג' שמסתכלים על ההתנהלות בינינו וחושבים שיש ניצול". (סעיף 20 לנ"ל, עמ' 64 לפרוט', ש' 19-20).

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

יתכן כי הנתבע הוא אשר העלה לראשונה את המילה הלוואה לתודעת החסוי, אך מתוויבותו להחזר הכסף בתשלומים, אם לא יבנה לחייב יחידת דיוור בביתו, עלתה עוד בישיבת שיזם הצוות הרפואי. (ת/3, סעיף 22). מלשון ההסכם, וכן מגרסתם של החסוי ושל עולה כי לאחר הישיבה ועד לעריכתו של הסכם הלוואה אכן החזיר הנתבע לחסוי 500 ₪ בחודש, והנתבע העיד על כך במפורש: "ש. שילמת עד אותו תאריך ל- 500 ₪ והיית אמור לשלם 1,000 ₪ מאותו תאריך. ת. נכון." (עמ' 63 לפרוט', ש' 27-31).

גרסת הנתבע כי כספים אלו ניתנו כחלק מתמיכתו בחסוי במשך שנים וללא קשר להלוואה ולפגישה בשער מנשה, אינה משכנעת, לא גובתה בראיות חיצוניות כלשהן, והנתבע אף לא מצא לנכון לחקור את החסוי בשאלה אם היה זקוק לתמיכה כספית כלשהי. עדותה של עולה כי הנתבע ביקש שתלווה לו כסף כי "הוא נוסע ל- והוא צריך לתת לו" (עמ' 33 לפרוט', ש' 2-3), היתה כללית, ולא ניתן לקבוע ממצאים עובדתיים על פיה, שהרי לא מן הנמנע כי מדובר בהחזר הנטען. טענותיו העובדתיות החדשות של הנתבע בסיכומיו מהווה הרחבת חזית, ואינן נתמכות בראיות.

ב. הסכם הביטול.

באותו היום, בנסיבות לא ברורות נחתם הסכם הביטול. הנתבע מסר גרסאות סותרות לגבי נסיבות ביטול הסכם הלוואה. בתצהירו מסר כי הסכם הלוואה בוטל עקב רצונו ודרישתו של החסוי, כי לו עצמו לא היה חלק בכך, וכי עוד באותו יום פנה החסוי לעו"ד וחתם על ההצהרה (נ/1). בעדותו זנח הנתבע גרסה זו ומסר כי ההחלטה לביטול הסכם הלוואה היזה משותפת לשני הצדדים: "לשאלת בית המשפט, אז למה בוטל בערב, אני משיב ש- דאה שהוא קיבל כל השנים כספים ממני וזה לא היה הוגן שאני אצטרך לשלם עוד. לאחר מחשבה שניה שנינו יחד החלטנו שההסכם יבוטל". (עמ' 64 לפרוט', ש' 22-24). מכאן, שהמצג הראשוני לפיו החסוי החליט מיוזמתו ורצונו הבלעדי לבטל את הלוואה אינו אמיתי, והנתבע עצמו מודה לבסוף כי היה שותף להחלטה.

החסוי סבור גם כיום כי הכסף מוחזר לו בתשלומים, כדמי כיס. לדבריו, הנתבע בא לבקר אותו בבית האבות, מידי חודשיים שלושה, כל פעם "שילם" לו דמי כיס של בין 400 ל- 600 ₪, ובדצמבר '04 נתן לו כ- 800 ₪ בערך. "אני לא יודע כמה ה- החזיר לי עד היום, הוא אמר לי שזה בסדר ושהוא עושה רשימה משלו... אני הבנתי את הדברים כפשוטם.. השארתי את הדברים כמו שנרשם בניירת, דמי כיס שאני מקבל כל חודש והוא רושם אותם". (עמ' 20 לפרוט', ש' 4-23). הבנה זו של החסוי נתמכת בהתנהגותו של הנתבע, אשר פעל למעשה בהתאם להסכם הלוואה גם לאחר ביטולו. "אחרי ההסכם שילמתי לו

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

בהרבה מקרים מעבר ל- 1,000 ₪ בהתאם לצרכים שלו והיו מקרים ששילמתי לו קרוב ל- 1,000 ₪". (עדות הנתבע בעמ' 64 לפרוט', ש' 1-4).

לענין הסודיות שאפפה את ההסכמים, אני רואה להעדיף את גרסת החסוי כי הסכם ההלוואה הוכתר כסודי משום שכך רצה הנתבע (עמ' 20 לפרוט', ש' 18-19), על פני דבריו של הנתבע כי הסודיות היתה פרי הסכמה של שני הצדדים (עמ' 63 לפרוט' ש' 27-28). גם מסר כי בעת שמצא את ההסכם ההלוואה מוחבא בין בגדי החסוי סיפר לו החסוי כי הנתבע ביקש ממנו שלא יגלה את המסמך לאף אחד, ואמר לו "שאסור להראות לאף אחד וכי זה הסכם ביניהם". (ת/2, סעיף 4). הנתבע לא חקר את [REDACTED] והחסוי לעניין זה, וגרסתם לא נסתרה.

ג. ההצהרה הנוטריונית.

1) החסוי העיד כי ההצהרה נוסחה במשותף על ידי הנתבע, עו"ד [REDACTED] ועל ידו, וכי עו"ד [REDACTED] נתן לו לקרוא את ההצהרה לפני שחתם עליה (עמ' 22 לפרוט', ש' 8-9). הנתבע, לעומת זאת, ניסה להרחיק עצמו מההצהרה, הכחיש כי היה שותף לניסוחה ומסר כי שהה מחוץ לחדר (עמ' 52 לפרוט' ש' 28-29, עמ' 65 ש' 29-30). לדבריו, "ייתכן [REDACTED] זוכר דבר כזה, אבל ניתן להביא לעדות את עו"ד [REDACTED]. לא ניסחנו את ההצהרה הנוטריונית ביחד, אלא עו"ד [REDACTED] ביחד עם [REDACTED] ביחידות, כאשר אני הייתי בחוץ הוא נתן לו לקרוא את זה, הוא שאל שאלות ואימת את דבריו, ראה את כושר השיפוט שלו". (עמ' 66 לפרוט', ש' 1-4). לשאלה כיצד ידועים לו פרטים אלו אם לא נכח בחדר השיב כי ראה את האישור הנוטריוני ומזה למד על תוכן השיחה. (עמ' 66 לפרוט', ש' 5-6). הסברו זה מיתמם, אינו משכנע, וחוסר הבהירות בעניין זה מצטרף אף הוא לתמיהות אחרות העולות מגרסאותיו.

החסוי לא זכר בזמן עדותו את היום בו חתם על כל המסמכים. "אני לא יכול להסביר איך חתמתי על המסמכים האלה באותו היום, אלא אני רוצה לספר איך השתלשלו הדברים... באותה תקופה גרתי בחדרה ויחסית הרגשתי די טוב, והנתבע בא אליי, ואמר לי שהוא יתמוך בי לאורך כל הדרך, עם סכום של בערך 1,000 ₪, עד אותה תקופה זה היה פחות, ואמרתי אם זה ככה אני ימשיך לחיות איך שאני חי, באותו מצב, אח"כ היתה נסיגה במצב בריאותי". לדבריו, חתם על ההצהרה בלב שלם והוא "עומד אחרי ההצהרה בכל מילה" (עמ' 19 ש' 20-28, עמ' 22 ש' 7-9), אך מדבריו עולה כי החתימה על ההצהרה לא שינתה את הבנתו כי הנתבע יחזיר לו את הכספים בצורת דמי כיס. "אני הבנתי את ההצהרה כך ש [REDACTED] יתמוך בי כל חודש בדמי כיס ואני אסתדר עם מה שיש". (עמ' 22 ש' 10-11).

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

כאמור לעיל, הבנה זו של החסוי נתמכת בהתנהגותו של הנתבע, אשר המשיך להחזיר לו כספים גם לאחר ההצהרה. החסוי העיד כי הנתבע ביקש ממנו "לחתום על ניירות שזו מותנה" כי היה צריך מסמך שיאמר מהיכן יש לו כסף, ככל הנראה לצורך קבלת פטור ממס. (עמ' 20 לפרוטי ש' 10-12). הנתבע לא חקר את החסוי על גרסה זו, הודה כי 60,000 דולר שניתנו לו במזומן לא הופקדו בחשבון הבנק שלו (עמ' 60 ש' 19-22), ולא הסביר את הסיבה לאי ההפקדה.

התברר כי הנתבע הוא ששילם לעו"ד [REDACTED] עבור עריכת ההצהרה (ת/13). עובדה זו מחזקת את הטענה כי ההצהרה נחתמה לצרכיו של הנתבע, והסברו כי שילם עבור החסוי כמו עבור דברים רבים אחרים עומדת בסתירה לדבריו כי החסוי הוא שנהג לשלם לעורכי הדין שייצגו אותו (עמ' 48 ש' 27-28, עמ' 67 ש' 26), כפי שגם עולה מהקבלה שהוצאה על שם החסוי (מוצג ת/14). בסיכומיו, ניסה הנתבע למסור גרסה עובדתית חדשה ובלתי משכנעת כדי להסביר את הסתירות (סעיף 106).

2) הוכח כי החסוי לא הגיע במיוחד מיוזמתו למשרדו של עו"ד [REDACTED] כדי לחתום על ההצהרה, אלא נכח שם עם הנתבע לצורך חתימה על ההסכם לרכישת הדירה בתרנ"א. לדברי הנתבע, החסוי חתם על ההצהרה בהתאם לעצתו של ד"ר [REDACTED] שהציע לו ללכת לנוטריון. (עדות הנתבע בעמ' 65 ש' 18, 29-30; עמ' 66 ש' 2; נספח יח' לת/8, וכן סעיף 38 לסיכומיו). עו"ד [REDACTED] היה מוכר לחסוי משנת 89' עת ייצג אותו בעסקאותיו בהמלצתו והנחייתו הנתבע, אשר עבד עם עו"ד [REDACTED] כמתווך. (ראה עדות החסוי בעמ' 17-19 לפרוטי, עדות הנתבע בעמ' 47 ש' 16, עמ' 53 ש' 6-18, עמ' 56 ש' 6-18, עמ' 57 ש' 10-11, עמ' 58 ש' 17-18, סי' 18 ו-29 לסיכומיו, וראיות חיצוניות שצורפו לתצהיר [REDACTED]: ת/8, נספחים ז', י'-יא, טז'-זז/7, כב'-כג). מעדות החסוי עולה כי שם יהבו על הנתבע וגם הנתבע העיד כי החסוי סמך עליו ונתן בו אמון אבסולוטי. (ראה תצהיר הנתבע נ/1 סעיף 15, ועדותו עמ' 54 לפרוטי ש' 15, עמ' 58 ש' 13, עמ' 59 ש' 10-11).

3) הנתבע ניסה לשכנע את בית המשפט כי החסוי היה בקיא בעסקאותיו ופעל בצורה עצמאית, בניגוד לעדות החסוי, כי אינו יודע אם הרוויח בעסקאותיו מאחר שאינו מבין בכך (עמ' 23 לפרוטי ש' 29-30). חוסר מהימנותו של הנתבע ניכר באופן בולט בגרסאות הסותרות שמסר ביחס למידת מעורבותו בעסקאות הנדל"ן של החסוי; בתצהיר תשובות לשאלון הצהיר כי החסוי מעולם לא מכר וקנה באמצעותו נדל"ן וכי לא היה לו קשר עסקי עם החסוי (ת/10). בכתב הגנתו אישר כי החסוי התייעץ עמו וסיפר לו על עסקאותיו, אך הכחיש

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

כי ביצע אותן, ואילו בתצהיר עדות ראשית מסר כי 10 העסקאות שפורטו בתצהיר [REDACTED] נעשו בעזרתו, בהיותו מתווך מקצוען, עסקאות שבהן " ... השקעתי את כספי מרצי זמני לרבות דמי תיווך שהגיעו לסכומים שמגיעים לאלפי דולרים" (כ/1, ס' 11-12).

גם בחקירתו הנגדית העיד, כאמור, כי העסקאות נעשו בעזרתו, ועל פי שיקול דעתו והנחיותיו. הסברו של הנתבע כי יתכן שהסתירות נבעו מחוסר הבנה של עו"ד [REDACTED] שייצג אותו באותה תקופה וערך את התצהיר, אינו מתיישב עם תשובותיו לשאלון נוסף ועם תשובות לשאלות הבהרה גם שם הכחיש כי היה מעורב בעסקאותיו של החסוי, על אף שבאותה עת כבר לא יוצג ע"י עו"ד [REDACTED] (עמ' 53 ש' 28-29, עמ' 54 ש' 10-20). שם מסר הנתבע כי החסוי נהג לערוך עסקאות בעקבות מידע שהגיע אליו במקרה, בהיותו במשרד הנתבע, וכי זוא עצמו לא מסר לחסוי מידע על נכסים למכירה או לרכישה (ת/11). כאשר הועמד שוב על הסתירה שבדבריו, מסר גרסה נוספת לפיה לא ראה עצמו כמתווך אלא היה חלק מהחסוי, "לא שימשתי מתווך פרופר בעסקאות האלה.. היה ברור [REDACTED] וגם לי שאני חלק מנמנו, אני יחד איתו בעסקה... הייתי חלק אינטגרלי של העסקים של [REDACTED]". (עמ' 54 לפרוט' ש' 14-15, עמ' 55 ש' 7-14, עמ' 56 ש' 5-6).

גרסת הנתבע כי לא קיבל דמי תיווך בכלל בעסקאות של החסוי (עמ' 55 ש' 21-31) נסתרת בתצהירו מיום 26.1.98 בפני עו"ד [REDACTED] בו הצהיר כי טיפל כמתווך בעסקה זו (נספח כג', ת/8), וכן על ידי העד [REDACTED], שהעיד כי שילם לנתבע דמי תיווך בגין שירותיו כמתווך בעסקה לרכישת דירת החסוי ברח' יוספטל (עמ' 39 לפרוט', ש' 14-15). הנתבע לא העיד את עו"ד קורן לתמיכה בגרסתו, ובהעדר הסבר למחדל זה, תזקה עליו שעדותו לא היתה מועילה לו, בלשון המעטה. (ני קדמי, על הראיות, חלק ב' בעמ' 917-922, וכן ע"א 27/91 קבלו שמעון נ' קי שמעון ואח', פ"ד מט(1), 450, עמ' 458-459). אין כל פסול בקבלת דמי תיווך בעסקאות אלה, והדברים מובאים אך ורק לצורך בחינת מהימנותו של הנתבע.

נראה כי אמונו האבסולוטי ותלותו הגדולה של החסוי בנתבע הביאו אותו לפעול בהתאם להמלצותיו והנחיותיו. בתנאים אלה סביר כי הייצוג של עו"ד [REDACTED] בעסקת הרכישה של הדירה בתרני"א ביום 8.5.96 נעשה אף הוא בהתאם להנחיית הנתבע, וכי העריכה של ההצהרה מיד לאחר מכן לא היתה מקרית, ונעשתה ביוזמת הנתבע. מכל המקובץ התרשמתי כי תחילה פעל הנתבע כמובטח בפני הצוות הרפואי, כנראה מתוך חשש כי אם לא יפעל כמתחייב, יידרש להחזיר את הכסף לאלתר, אך יצרו גבר עליו, והוא ביקש לפטור עצמו משפטית מחיוב כשלהוא. לכן, ביקש מהחסוי לחתום על הסכם הביטול

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

והצהרה באומרו כי כלפי חוץ ייאמר שהכסף ניתן במתנה, בין לצרכי מס ובין להרגעת הצוות הרפואי, אך ביחסים שביניהם ימשיך הנתבע להחזיר לחסוי את הכסף בצורת "דמי כיס" לפי יכולתו.

ד. **לסיכום**, התרשמתי כי ביום 8.5.96 יצר הנתבע, אשר היה מודע למצבו הרפואי של החסוי, לבדידותו, לתלותו, לאמון אבסולוטי ולהשפעתו, לחץ ישיר או עקיף על החסוי, והעביר לו מסר לפיו אין זה הוגן לדרוש ממנו החזר הכסף. אכן התמיכה והעזרה שהעניק הנתבע לחסוי בתקופת מגוריו בחדרה ראויה להערכה, אולם התרשמתי כי הנתבע הינו אדם חכם ומתוחכם, פעל גם מאינטרס אישי מובהק, ולא התכוון להחזיר את הכסף, בתואנה כי ממילא הבטיח לו החסוי לצוות לו את כל רכושו. (עמ' 62 לפרוט', ש' 10-13).

ההסכמים וההצהרה שנערכו בכתב ונחתמו ביום 8.5.96, בעת שהחסוי היה מאושפז באישפוז יום, אך טרם מונה לו אפוטרופוס בטלים, עקב מצבו הרפואי של החסוי, אשר פגם בגמירת דעת של החסוי ליתן מתנה שלמה לנתבע, וכן על רקע הבטחותיו של הנתבע לפעול למעשה בניגוד להסכמים אלה.

13. טענות חלופיות לגרסת המתנה

לחלופין טענה הקרן אפילו היינו מגיעים למסקנה כי אכן דובר במתנה, דינה להתבטל מחמת עושק, השפעה בלתי הוגנת או בהיות הנתבע אפוטרופוס למעשה של החסוי. למעשה, מתייתר הדיון בטענות אלה משנקבע כי לחסוי לא היתה גמירת דעת בעת החתימה על המסמכים ביום 8.5.96, והן ידונו בקצרה, אך ורק כדי לבסס את המסקנות דלעיל.

א. עושק

סעיף 18 לחוק החוזים קובע:

"מי שהתקשר בחוזה עקב ניצול שניצל הצד השני או אחר מטעמו את מצוקת המתקשר, חולשתו השכלית או הגופנית או חוסר נסיונו, ותנאי החוזה גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל, רשאי לבטל את החוזה".

שוכנעתי כי בעת מתן הכסף ובעיקר בעת החתימה על ההסכמים ניצל הנתבע את חולשתו הגופנית והנפשית של החסוי, וכן את תפקודו הלקוי וחוסר נסיונו, והביא אותו להתקשר בהסכמים שתנאיהם גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל. כדי שצד ייחשב למנצל, די בכך שידע על מצב החולשה של האחר ובידיעתו זו התקשר עמו (ראה ע"א 10/81 כהן נ'

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

גדע פד"י (4) 635. גם אי אכפתיות או עצימת עיניים ייחשבו כידעיה. ג. שלו בספרה, "דיני חוזים", מהד' שניה, עמ' 247. הנתבע ידע כי החסוי תלוי בו וקרבתו חשובה לו מאוד, יסכים לקבל תמורה פחותה במידה קיצונית לכסף שנתן בלא שהבטיח זכויותיו, לקבל החזר לא קבוע בשיעורים נמוכים מאוד ביחס לגובהו, ולחתום על הצהרה המנוגדת לאינטרסים שלו, להבנתו ולרצונו הסובייקטיבי, לטובת הנתבע. עמדתי לעיל על חוסר הסבירות של הסכם ההלוואה ושל ההצהרה נוכח היקפה של המתנה. היסוד שלפיו תנאי העסקה יהיו גרועים במידה בלתי סבירה מתקיים מאליו בעסקאות מתנה, לפחות כל אימת שמדובר במתנה בהיקף נכבד החורגת מן המקובל בנסיבות. (פרידמן וכהן, בספרם הנ"ל, כרך ב', עמ' 1003).

אין בתנאיו של הסכם ההלוואה להבטיח את כספו של החסוי. ההסכם אינו קובע מועדים מסודרים להחזר הכסף, לרבות שיעור התשלומים שאמורים היו להשתלם החל מיום 1.1.97, ואין כל התייחסות לתשלומי ריבית, הצמדה, ובטחונות כלשהם. לא בכדי ביקש הנתבע לשמור על סודיות ההסכם. הנתבע העמיד למעשה את החסוי בפני עובדה מוגמרת, לפיה הכסף יוחזר מידי חודש בתשלומים על סך של 1,000 ₪, ולחסוי לא היתה כלל יכולת בחירה בענין זה, וההחזר של הקרן בסכום כה נמוך ללא בטחונות אינו מובטח, וסוף מעשה במחשבה תחילה. לפיכך, אני רואה לקבל את הטענה כי אפילו היה מוכח כי הנתבע התכוון ליתן מתנה שלמה במעמד החתימה על ההסכמים והצהרה היה החסוי, או אפטרופסו רשאים לבטל את ההסכמים.

ב. השפעה בלתי הוגנת

הקרן טענה מלכתחילה כי הנתבע השפיע על החסוי השפעה בלתי הוגנת, אך הטענה המשפטית נטענה לראשונה בסיכומים. לפיכך, אין ממש בטענת הנתבע כי מדובר בהרחבת חזית.

בניגוד לטענת הנתבע כי דיני העושק תפסו את מקום ההשפעה הבלתי הוגנת שאינה חלה במקרה דנן (הפנה לע"א 604/77 מוברמן נ' סגל, פ"ד לב(3) 85, 94, וע"א 413/79 אדלר נ' מנצור, פ"ד לד(4) 29, 40), בפסיקה מאוחרת נקבע כי ניתן לעשות שימוש בדיני ההשפעה הבלתי הוגנת במקרה של הענקות חד צדדיות. (ראה בע"א 236/84 עזבון המנוחה הלה יפה נ' קלצ'קין ואח' פ"ד מה(5) 13, ובע"א 1612/03 בענין גרינפלד; וכן פרידמן וכהן בספרם הנ"ל, כרך ב', עמ' 1003).

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

"השפעה בלתי הוגנת מתייחסת לניצול יתרון פסיכולוגי הנעוץ באמון של צד אחד במשנהו, באופן המונע מהצד הנתון להשפעה להפעיל שיקול דעת עצמאי. אם הצד בעל ההשפעה מנצל את מעמדו ואת תלותו של הצד האחר, באופן שהוא מפיך לעצמו או לצד שלישי יתרון בלתי הוגן על דרך של מתנה, צוואה או חוזה, ניתנת הפעולה לגיטול על ידי הצד שפעל תחת אותה השפעה. עקרון זה בדבר ה"שפעה לא הוגנת" חל על כל מקרה שבו נרכשת השפעה ומשתמשים בה לרעה, שבו שם אדם את מבטחו באחר והלה מאכזבו" (פרידמן לעיל, בע' 1031). (ראה ע"א 1612/03 הני"ל).

בין אם הנטל להוכיח שהחסוי נתן לנתבע את הכסף מחמת השפעה בלתי הוגנת, מוטל על הקרן ובין אם הוא מוטל על הנתבע הנהנה. (ע"א 423/75 אלבכרי נ' ריכטר, פ"ד לא(1) 372; וכן ע"א 1612/03 הני"ל), הורם הנטל להוכחת טענה זו.

המבחנים שנקבעו בדנ"א 1516/95 וינה מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה, תק-על(2)98, 1831, כדי לסייע בהכרעה בשאלת תלותו של המעניק מצביעים על כך כי החסוי היה אכן נתון להשפעה בלתי הוגנת. הוכח כי מצבו הפיסי והנפשי של החסוי בעת מתן הכסף והחתימה על המסמכים לא היה טוב מחמת מחלת הנפש ממנה סבל כל חייו, תלותו היומיומית בנתבע היתה רבה, הוא סמך עליו באופן מוחלט, האמין באופן אבסולוטי כי הוא רוצה בטובתו, והשפעתו של הנתבע עליו היתה גדולה, על רקע הזקקותו לו גם עקב סבלו הרב מבידודותו. הוכח כי החסוי לא הצליח ליצור קשרים חברתיים נוספים, היה מסוכסך עם קרוביו ושכניו, מנותק מאנשים אחרים, וכי בעת מתן הכספים ומאוחר יותר בעת חתימת המסמכים לא התייעץ החסוי עם אדם נוסף, לבד מהנתבע, אשר מעורבותו בעריכת הסכמים היתה גבוהה ולמעשה נחתמו מיוזמתו ובהשפעתו.

לאור כל האמור מתקיימים התנאים להוכחת התלות של החסוי בנתבע, והנתבע לא עמד בנטל להפריך את טענת ההשפעה הבלתי הוגנת.

ג. אפטרופוס למעשה

באשר לטענה החלופית כי הנתבע היה אפטרופוס למעשה של החסוי והיה מנוע מביצוע עסקאות עמו, משהתקבלו טענות הקרן כי אין מדובר במתנה ללא תנאים, וכי לחלופין יש

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

לבטל את החוזים המאוחרים שנערכו ביום 8.5.96 בשל עושק והשפעה בלתי הוגנת, על רקע מצבו הנפשי של החסוי, איני רואה להיכנס לעובי הקורה בבחינת טענה זו.

14. טענות הנתבע כלפי הקרן וגורמים בשער מנשה

הנתבע הקדיש חלק גדול מהגנתו לטענות כנגד הקרן, אשר מכרה את המשק ואת הדירה בתרני"א בהפסד, בזבזה את כספי החסוי ולקחה לעצמה כספים רבים עבור הוצאות ושכ"ט. אכן, הונו של החסוי פחת עם מכירת המשק והדירה, ואולם מדובר בעסקאות שאושרו לכאורה על ידי בית המשפט, שכר הטרחה נקבע בתקנות והנתבע לא הרים את הנטל להוכיח כי מעשיה של הקרן נגועים באי חוקיות ו/או ברשלנות. רוב טענותיו של הנתבע כנגד הקרן מתייחסות לתקופה קודמת או מאוחרת לתקופה הרלוונטית לענייננו, ואפילו יש בהן ממש, הן אינן רלוונטיות ליחסים שבינו לבין החסוי, בעיקר על רקע הקביעות העובדתיות דלעיל.

הנתבע לא הניח תשתית ראייתית גם לטענותיו כנגד הצוות הרפואי והעו"ס בשער מנשה, ואין כל ראייה כי מי מהם הפיק תועלת אישית מהטיפול בענייניו של החסוי או כי דאגתם לעגן את מתן הכסף בהסכם להבטחת עתידו של החסוי נבעה ממניעים זרים כלשהם.

העובדה כי הקרן לא מיהרה לפעול כנגד הנתבע, אינה מצביעה דווקא על זלזול בענייניו של החסוי, אלא ייתכן כי מדובר בזהירות יתרה להתערב במערכת יחסים אישית שנוצרה בין החסוי לבין הנתבע, היקר לליבו של החסוי, מתוך מחשבה כי ניתן יהיה להגיע להסכמה כלשהי בדבר האופן בו יוחזר הכסף לרווחת החסוי.

עוד אני רואה לדחות את הטענה כי הקרן חרגה מסמכותה משהגישה את התביעה חרף התנגדותו של החסוי.

סעיף 42 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן: חוק הכשרות) קובע כי "בענייני האפוטרופסות חייב האפוטרופוס לשמוע את דעת החסוי אם הוא מסוגל להבין בדבר וניתן לברר דעתו".

כאמור, נציגי הקרן ובאת כוחה שוחחו עם החסוי עובר להגשת התביעה ומתן עדותו, ולא זו בלבד שאין בכך כל פגם אלא שמלשונו של סעיף 42 לעיל שומה היה עליהם להיפגש עמו ולשמוע דעתו בעניין, וכך גם עשו. דעתו של החסוי, כפי שגם עולה ממכתבו, היתה ידועה לקרן עובר להגשת התביעה, אולם הוכח כי אף שדעתו משתנה מעת לעת, יש לחסוי ציפיה

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

לקבל החזר של הכסף מהנתבע בתשלומים עיתיים קבועים. נראה כי החסוי חושש שאם ידרוש את הכסף חזרה, יפסיד את ביקוריו של הנתבע והקשר עמו. מכל מקום, אני רואה להעדיף את עדותו בבית המשפט לפיה הוא רוצה את כספו בחזרה בצורה זו או אחרת, על פני האמור במכתבו, וכאמור שוכנעתי, כי בהעדר לחץ והשפעה, הוא מסוגל לבטא את רצונו בבהירות.

15. הוצאות איתורו של העד [REDACTED] בית המשפט נדרש להכריע גם בשאלה אם יש לחייב את הנתבע לשאת בהוצאות איתורו של העד [REDACTED]. הקרן נתנה לנתבע מספר הזדמנויות להודות בעובדות עליהן הוזמן, והנתבע בחר שלא להודות וטען טענה עובדתית הפוכה. עדותו של [REDACTED] אכן סתרה את גרסת הנתבע, היתה רלוונטית לסכסוך, ולכן חייב הנתבע לשאת בכל ההוצאות שהוצאו לצורך העדו, לרבות הוצאות האיתור, העומדות על 400 ₪.

16. לסיכום א. הוכח כי בשום שלב לא היתה גמירת דעת ומחשבה צלולה מצד החסוי ליתן לנתבע מתנה ללא תנאי. משלא נתקיים התנאי, פקע ההסכם ועל הנתבע חובה להשיב את הכסף שקבל מחסוי. ההסכמים המאוחרים בטלים מעיקרם עקב מצבו של החסוי בעת עריכתם והחתימה עליהם. יצויין כי הנתבע עצמו יזם ביטולו של הסכם ההלוואה לפיו יחזיר 1,000 ₪ לחודש, סירב לפעול על פיו בדווקנות מאז 96 ועד היום, ואין מקום להסתמך עליו.

ב. הנתבע היה מודע לכך שבניית ביתו התאפשרה אך ורק כתוצאה מקבלת הכסף על ידי החסוי, וכי הקרן דרשה את החזר הכסף. אף על פי כן בחר בשנת 00 להעביר את הבית לגרושתו ולילדיו, מבלי להפריש סכום כלשהו לטובת החסוי, ולהישאר, לכאורה, חסר כל, ובכך הפר גם את התחייבותו לחסוי שנתן בו אמון. לא למותר לציין כי הנתבע היה מודע לכך כי מדובר בכספים השנויים במחלוקת, בנסיבות אלו מדובר בהענקה, אשר לכאורה, לא היה לה מקום. אפילו במהלך המשפט, המתנהל מזה שנים רבות, בין השאר מכיוון שהנתבע אינו מיוצג, אין הנתבע מחזיר את הכספים כסדרם ואינו מבקר את החסוי אפילו פעם בחודש. בנוסף לכך, הנתבע לא הסכים להגיע להסדר לפיו ישלם לחסוי החזר בסך של 1,500 ₪ לחודש. בכל אלה גילה הנתבע את דעתו כי הוא אינו מחוייב לחסוי ולהבטחת רווחתו ואינו רוצה להחזיר את הכסף.

בתי המשפט

א 002762/00

בית משפט השלום חדרה

תאריך: 30/01/2007

בפני: השופטת דיאנה סלע

ג. נוכח כל המקובץ, אני מחייבת את הנתבע לשלם לחסוי באמצעות הקרן, סך של 95,000 דולר, כשווים בשקלים ביום 1/3/95, בצירוף הפרשי הצמדה מאותו יום ועד ליום התשלום בפועל.

באשר לריבית, אני רואה לקחת בחשבון את העובדה שאינה מוכתשת כי הנתבע החזיר לחסוי כספים, אם כי היקפם לא הוכח. בנסיבות המיוחדות של הענין שבפני, הסכומים שהוחזרו יחשבו על חשבון הריבית עד היום. הנתבע ישלם איפוא ריבית מיום פסק הדין, בשיעור 4% לשנה מהיום ועד ליום התשלום בפועל.

הנתבע ישא בהוצאות המשפט וכן בשכ"ט עו"ד כולל בסך של 40,000 ₪ אשר ישא הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד ליום התשלום בפועל.

המזכירות תשלח עותק מנסק הדין לב"כ צדדים.

ניתן היום 30 בינואר, 2007 (י"א בשבט תשס"ז) בלשכה.

דיאנה סלע, שופטת

בית משפט השלום חדרה (1)

דיאנה סלע, שופטת

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

21 יולי 2009

ע"א 4286-07

1

בפני כבוד סגן הנשיא גדעון גינת [אב"ד]
כבוד השופטת שושנה שטמר
כבוד השופטת ברכה בר-זיו

המעורר

נגד

המשיבים - תסוי באמצעות האפוטרופא הקרן לטיפול בחסויים

2
3
4
5

ערעור מיום 20/8/07 על פסק דין מיום 30/1/07 של בית משפט שלום חדרת (כב' השופטת דיאנה סלע) בת.א. 2762/00

פסק דין

6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23

רקע עובדתי

1. המשיב, [REDACTED] (להלן: "החסוי"), הגיש תביעה באמצעות אפוטרופסו - הקרן לטיפול בחסויים (להלן: "הקרן") להשבת סכום של \$95,000 שניתן על ידו למעורר, [REDACTED] (להלן: [REDACTED] ו/או "המעורר") במהלך השנים 1994-1995.
2. החסוי סובל מסכיזופרניה כרונית ואושפז לסירוגין במוסדות פסיכיאטריים שונים מגיל 17 ועד היום. ביום 22/05/1986 מונתה הקרן כאפוטרופוס לנכסיו. בחודש מרץ 1988 חלה הטבה במצבו ובחודש דצמבר 1989 בוטלה האפוטרופסות.
3. החסוי [REDACTED] נפגשו לראשונה בשנת 1988, עת נכנס החסוי למשרד התיווך שבבעלות [REDACTED] וביקש לרכוש לעצמו דירה. בין החסוי ל[REDACTED] נרקמו יחסי קירבה כאשר [REDACTED] סייע רבות לחסוי, נפגש עימו תכופות, מצא אישה שתבשל עבורו, כיבס את בגדיו בביתו, התלווה אליו לטיפולים רפואיים ואף עזר לו בניחול נכסיו.
4. בתקופה הרלוונטית התגורר החסוי בדירתו, שהיתה ממוקמת בקומה השלישית, התקשה לטפס במדרגות חיפש לעצמו דירה בקומת קרקע, ואילו המעורר התגורר בשכירות מוגנת בדירה קטנה וישנה וביקש לשפר את תנאי מגוריו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

21 יולי 2009

ע"א 4286-07

- 5 בשנים 94-95 נתן החסוי למערער סך של 95,000 דולר (להלן: הכסף); 35,000 דולר שולמו
במוזמן ביום 29.9.94 תמורת מגרש ברח' [REDACTED], אשר המערער רכש לעצמו, ו-
3 60,000 דולר נוספים ניתנו ע"י החסוי למערער במוזמן, בסוף שנת 94. בתחילת שנת 95
4 הצדדים הסכימו כי המערער יבנה לעצמו בית ובתוכו תבנה לחסוי דירת חדר, באופן
5 שהחסוי יתגורר בקביעות ביחד עם המערער ובני משפחתו.
6
7 ביום 24.3.95 הגיע החסוי לבי"ח "שער מנשה" יחד עם המערער ואושמו מרצונו בביח"ח.
8 החסוי היה מאושפז לסידורין באשפוז מלא ובאשפוז יום עד 22.11.96. במהלך האשפוז סיפר
9 לצוות הרפואי אודות העברת הכסף למערער.
10
11 עם סיום בניית הבית, הציע המערער לחסוי להתגורר בקומת המרתף שבנה, אך החסוי סירב
12 לכך, והמשיך להתגורר בדירתו. משך תקופה מסוימת שילם המערער לחסוי סך של 500 ₪
13 לחודש.
14
15 ביום 21.3.96, בעודו מאושפז בבי"ח "שער מנשה", מכר החסוי את דירתו תמורת 94,000
16 דולר, וביום 8.5.96 רכש במקומה דירה ברח' תרנ"א 59 בחדרה תמורת 90,000 דולר. הסכם
17 הרכישה נחתם בנוכחות המערער. ביום 8.5.96 בבוקר, עובר לרכישת הדירה הנ"ל, חתמו
18 החסוי והמערער על הסכם "סודי", ולשונו כדלקמן:
19
20 "מוסכם בזאת בין הצדדים כי ההלוואה ע"ס \$95,000 אשר נתן [REDACTED]
21 תוחזר בשלבים החל 1/1/97 עפ"י סכומים שיקבעו על ידי הצדדים.
22 עד תאריך זה החל מחודש 15/6/96 התחזרים החודשיים יעלו ל- 1,000 ש"ח
23 לחודש בכל 15 לחודש במקום 500 שמוחזרים היום". (להלן: "הסכם ההלוואה").
24
25 באותו יום, לאחר החתימה על הסכם ההלוואה, חתמו החסוי והמערער על הסכם "סודי"
26 נוסף, המבטל את הסכם ההלוואה שנחתם קודם לכן, כדלקמן:
27
28 "ביטול הסכם בין [REDACTED] לבין [REDACTED] מוסכם
29 בזאת בין הצדדים כי הסכם ההלוואה שנחתם הבוקר ע"ס \$95,000 מבטל בזאת,
30 ואין למי מהצדדים כל דרישת שהיא". (להלן: "הסכם הביטול").
31
32 באותו יום, לאחר החתימה על הסכם הרכישה, חתם החסוי בפני [REDACTED] גם על הצהרה
33 נוטריונית כדלקמן:
34
35 "אני הח"מ, [REDACTED] ... מצהיר בזה כדלקמן:

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

21 יולי 2009

ע"א 4286-07

- 1 [redacted] אני מצהיר בזאת שבחודש אוגוסט 1995 נתתי במתנה למר [redacted]
- 2 סכום בשקלים שהיה שווה אז-
- 3 95,000 \$ (תשעים וחמישה אלף דולר ארה"ב).
- 4
- 5 2) אני נתתי ל [redacted] את המתנה הנ"ל כדי לעזור לו לשפץ את תנאי המגורים
- 6 שלו ושל בני משפחתו וזאת מאחר ואני כאדם ערירי מרגיש אליו קרבה מיוחדת כי
- 7 יש לי דלת פתוח (כך במקור) בביתו בכל עת, הבנה ויחס חברי מיוחד כלפי ועזרה
- 8 מצידו בכל בעיה שיש לי בכל עת שאני זקוק לעזרתו...". (להלן: "ההצהרה").
- 9
- 10 9. ביום 1.1.97 מונתה הקרן שוב כאפטורופוס לחסוי, והחסיי אושפו ביום 6.1.97 בבי"ח
- 11 "שער מנשה", שם שהה עד יום 7.2.99, עת עבר לבית אבות בהרניה. בעת אריוזת חפציו של
- 12 החסוי לצורך מעברו לבית האבות, מצא איש צוות את הסכם ההלוואה ביום 8.5.96.
- 13
- 14 10. במהלך שנת 2000, התגרש המערער מאשתו והעביר את הבית שבנה ברח' [redacted]
- 15 לגרושתו ולילדיו, במסגרת הסכם גירושין שקיבל, לטענתו, תוקף של פסק דין בבית הדין
- 16 הרבני.
- 17
- 18 11. כאמור – החסוי הגיש נגד המערער, באמצעות הקרן, תביעה להשבת הסכום שנתן למערער.
- 19
- 20 בימ"ש קמא קבע כי מכלל הראיות שהוגשו עולה כי החסוי לא התכוון בעת מתן הכסף לתת
- 21 למערער מתנה שלמה, והכסף ניתן בתמורה למגורי קבע בבית התובע, על מנת שהחסוי יגור
- 22 בביתו ויטופל על ידי המערער ובני משפחתו. החסוי לא התכוון לתת למערער מתנה ללא כל
- 23 תנאי או תניה, תוך השארת ענין המגורים לרצונו הטוב של המערער, אלא האמין כי הצעת
- 24 המערער תהווה פתרון לבעיית הבדידות הקשה ממנה סבל, והוא היה מוכן לשלם סכום
- 25 גבוה כדי למצוא לעצמו משפחה. כמו כן, ציין בימ"ש קמא כי מבחינה כלכלית שווי הנדלין
- 26 של יחידת דיור בדיירות מוגנת, בשטח של 40 מ"ר, נמוך משווי הכסף שנתן החסוי, אולם, לו
- 27 היה המערער מעמיד לרשות החסוי יחידת דיור ראויה, מרוהטת ומתאימה לצרכיו בביתו,
- 28 והחסוי היה חי עם המערער ומשפחתו ומטופל על ידם, היה מקום לבחון את ההסכם בחינה
- 29 מחודשת, תוך לקיחה בחשבון כי גם הטיפול בחסוי יש שווי כספי.
- 30
- 31 בימ"ש קמא קבע כי מדובר במתנה על תנאי מפסיק וכי המערער לא עמד בתנאי זה. בניית
- 32 מרתף לחסוי במקום יחידת דיור בקומת הקרקע - אינה מגיעה לידי קיום בקירוב של
- 33 ההסכם. בימ"ש קמא הוסיף וקבע כי המערער לא שיתף את החסוי בתוכניותיו ולא שאל
- 34 להסכמתו בשלב המוקדם, עת שידע כי בכוונתו להציע לו מרתף, ומשלא עשה כן, גילה דעתו
- 35 כי לא התכוון לקיים את ההסכם מלכתחילה. לפיכך, קבע בימ"ש קמא כי לא התקיים

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

21 יולי 2009

ע"א 4286-07

- 1 התנאי למתן הכסף וההסכם פקע. עוד קבע בימ"ש קמא כי המערער היה מודע לחובתו
2 לחשבת הכסף ולכן אמר לצוות הרפואי כי יחזיר לחסוי את הכסף.
3
4 בימ"ש קמא קבע כי ממכלול הראיות עולה כי הסכם ההלוואה מיום 08/05/96 נעשה על פי
5 דרישת הצוות הרפואי, וכי העובדה שבאותו יום נחתמו שני הסכמים מנוגדים מדברת בעד
6 עצמה ומשקפת את מחלתו של החסוי, הבלבול והלחץ שחיה נתון בו. עוד נקבע כי ביום
7 08/05/96 יצר המערער, אשר היה מודע למצבו הרפואי של החסוי, לבדידותו, לתלותו,
8 לאמון אבסולוטי ולהשפעתו, לחץ ישיר או עקיף על החסוי, והעביר לו מסר לפיו אין זה הוגן
9 לדרוש ממנו החזר הכסף. אכן התמיכה והעזרה שהעניק המערער לחסוי בתקופת מגוריו
10 בחדרה ראויה להערכה, אולם התרשמותו של בימ"ש קמא היתה כי המערער הינו אדם חכם
11 ומתחכם, פעל גם מאינטרס אישי מובהק, ולא התכוון להחזיר את הכסף, בתואנה כי
12 ממילא הבטיח לו החסוי לצוות לו את כל רכושו.
13
14 לאור האמור קבע בימ"ש קמא כי ההסכמים שנערכו בכתב ונחתמו ביום 08/05/96, בעת
15 שהחסוי היה מאושפז באישפוז יום, אך טרם מונה לו אפוסטרופוס - בטלים, עקב מצבו
16 הרפואי של החסוי, אשר פגם בגמירת דעתו של החסוי ליתן מתנה שלמה למערער, וכן על
17 רקע הבטחותיו של המערער לפעול למעשה בניגוד להסכמים אלה.
18
19 עוד קבע בימ"ש קמא כי דין ההסכם להתבטל מחמת עושק לאחר ששוכנע כי בעת מתן
20 הכסף, ובעיקר בעת החתימה על ההסכמים, ניצל המערער את חולשתו הגופנית והנפשית של
21 החסוי, וכן את תיפקודו הלקוי ורוסר ניסיונו, והביא אותו להתקשר בהסכמים שתנאיהם
22 גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל, שהרי אין בתנאיו של ההסכם להבטיח את כספו
23 של החסוי ולא בכדי ביקש המערער לשמור על סודיות ההסכם. כמו כן, קבע בימ"ש קמא כי
24 דין ההסכמים להתבטל אף מחמת השפעה בלתי הוגנת.
25
26 בימ"ש קמא קבע כי באשר לטענותיו של המערער כנגד הקרן, לא הניח המערער תשתית
27 ראייתית לטענותיו. בימ"ש קמא קבע כי הוא מעדיף את עדותו של החסוי בבימ"ש לפיה
28 הוא רוצה את כספו בחזרה על פני האמור במכתבו כיוון ששוכנע כי בהעדר לחץ והשפעה,
29 הוא מסוגל לבטא את רצונו בבהירות.
30
31 לסיכום, קבע בימ"ש קמא:
32
33 "א. הוכח כי בשום שלב לא היתה גמירת דעת ומחשבה צלולה מצד החסוי ליתן
34 לנתבע מתנה ללא תנאי. משלא נתקיים התנאי, סקע ההסכם ועל הנתבע חובה
35 להשיב את הכסף שקבל מחסוי. ההסכמים המאוחרים בטלים מעיקרם עקב מצבו

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

21 יולי 2009

ע"א 4286-07

- 1 של החסוי בעת עריכתם והחתימה עליהם. יצויין כי הנתבע עצמו יזם ביטולו של
2 הסכם ההלוואה לפיו יחזיר 1,000 ₪ לחודש, סירב לפעול על פיו בדווקנות מאז
3 '96 ועד היום, ואין מקום להסתמך עליו.
4
5 ב. הנתבע היה מודע לכך שבניית ביתו התאפשרה אך ורק כתוצאה מקבלת הכסף
6 על ידי החסוי, וכי הקרן דרשה את החזר הכסף. אף על פי כן בחר בשנת 2000
7 להעביר את הבית לגרושתו ולילדיו, מבלי להפריש סכום כלשהו לטובת החסוי,
8 ולהישאר, לכאורה, חסר כל, ובכך הפר גם את התחייבותו לחסוי שנתן בו אמון.
9 לא למוות לציון כי הנתבע היה מודע לכך כי מדובר בכספים השנויים במחלוקת,
10 בנסיבות אלו מדובר בהענקה, אשר לכאורה, לא היה לה מקום. אפילו במהלך
11 המשפט, המתנהל מזה שנים רבות, בין השאר מכיוון שהנתבע אינו מיוצג, אין
12 הנתבע מחזיר את הכספים כסדרם ואינו מבקר את החסוי אפילו פעם בחודש.
13 בנוסף לכך, הנתבע לא הסכים להגיע להסדר לפיו ישלם לחסוי החזר בסך של
14 1,500 ₪ לחודש. בכל אלה גילה הנתבע את דעתו כי הוא אינו מחוייב לחסוי
15 ולהבטחת רווחתו ואינו רוצה להחזיר את הכסף."
16
17 12. בהודעת ערעור ארוכה ומפורטת, בטיעונים בפנינו ובכתב, מלין המערער על מרבית
18 קביעותיו של בימ"ש קמא. את מרבית טענותיו ממקד המערער בעובדה שתמך בחסוי
19 כלכלית ונפשית וטען כי, אין מדובר במתנה אלא בתשלום תמורה עבור מה שהוא העניק
20 לחסוי. כן התמקד המערער בטיעונים נגד הקרן עצמה, מנהליה ואופן ניהולה.
21
22 עיקר טענות המערער הן כדלקמן:
23
24 לטענת המערער, במועד נתינת הכספים לא היה החסוי פסול דין, לא היה לו אפטרופוס
25 ולפיכך לא היה מקום לקבוע כי המתנה אינה כשרה וכי יש סיבה לביטולה.
26
27 המערער טען כי שגה בימ"ש קמא עת לא דן בשיהוי הרב של הקרן בהגשת התובענה.
28
29 המערער טען כי שגה בימ"ש קמא כאשר לא קיבל את חוות דעת המומחה מטעמו באשר
30 למצבו של החסוי ולעומת זאת העדיף את קביעת המומחית מטעם המשיבה. עוד טען
31 המערער כנגד קביעות בימ"ש קמא אודות מצבו של החסוי במועד מתן המתנה.
32
33

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

21 יולי 2009

ע"א 4286-07

- 1 המערער טען כי טעה בימ"ש קמא בקביעתו כי לא הוכח היקפם של כספים ששילם לחסוי.
2 המערער טען כי טעה בימ"ש קמא עת התעלם מההשפעה הבלתי הוגנת של ב"כ החסוי על
3 עדותו של החסוי וזו של עדים אחרים ובדבר התרמית שגרמה נגדו על ידי מנהל סניף חיפה
4 של הקרן, אשר טענו והטעו את החסוי כי המערער בעצם רימה אותו וניצל אותו
5
6 המערער טען כי היה על בימ"ש קמא לערוך חקירה מקצועית, ע"י רואה חשבון, אשר יבחן
7 את המחלוקות חכספיות בין הצדדים וכי לו הדבר היה נעשה - בסופו של יום היה בימ"ש
8 קמא מגיע למסקנה כי המתנה מהוה חזר כספים בפועל.
9
10 המערער טען כי טעה בימ"ש קמא עת הנדיר את המתנה שנתן החסוי למערער כמתנה על
11 תנאי מפסיק.
12
13 המערער טען כי טעה בימ"ש קמא עת פירש בטעות את נתינת המתנה והסכם ההלוואה
14 שבוטל באותו היום כמשקפים את מחלתו של החסוי והלחץ בו היה נתון. לטענת המערער
15 מהראיות עולה כי החסוי לא היה נתון בשום לחץ מצד המערער אלא לחיפך - החסוי בחר
16 לתת למערער מתנה לאחר שיקול דעת וללא כל השפעה של המערער.
17
18 המערער טען כי טעה בימ"ש קמא עת קבע כי ההסכמים שנחתמו בין המערער לחסוי ביום
19 08/05/1996 בטלים וכן שגה בימ"ש קמא עת דן בטענות החלופיות של עושה, השפעה בלתי
20 הוגנת וכי המערער הוא למעשה האפוטרופוס של החסוי, אשר נטענו בשלב מאוחר ועל כן
21 התיישנו. לגופו של עניין, המערער טען כי טענות חלופיות אלו לא הוכחו בראיות.
22
23 המערער טען כי טעה בימ"ש קמא עת קבע כי טענותיו של הנתבע כנגד "הקרן לטיפול
24 בחסויים" אינן רלוונטיות ליחסים שבין המערער לחסוי.
25
26 המערער טען כי שגה בימ"ש קמא בקביעתו כי בניית ביתו של המערער התאפשרה רק
27 כתוצאה מקבלת הכסף על ידי החסוי. לטענת המערער הוכח שהחזיר לחסוי את כספו וכן
28 הוכח כי למערער היה מספיק כסף לבניית הבית.
29
30 המערער הפנה את בימ"ש ביום 17/06/08 לע"א 8888/00 היועמ"ש נגד הקרן לטיפול
31 בחסויים אשר לטענתו קבע כי על נאמני הקרן לפרוש מתפקידם והורה להטיל על הקרן
32 דרישות פיקוח וביקורת ציבורית. לפיכך, ביקש המערער כי בימ"ש זה יבטל את פסק דינו
33 של בימ"ש קמא כיוון שפסק דין זה מלמד על דפוס התנהגות פסול ופעולות בניגוד עניינים
34 של הקרן, אשר משליכים על תביעת הקרן כנגד המערער.
35

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

21 יולי 2009

ע"א 4286-07

13. המשיבה טענה כי רובו של הערעור נסב על קביעות עובדתיות של בימ"ש קמא. לטענתה, בימ"ש קמא קבע קביעות עובדתיות לאחר שערך ניתוח מקיף והערכה מעמיקה של העדויות והראיות, תוך שהוא קובע במפורש שעדי התביעה היו מהימנים בעוד שלגבי העדויות אשר באו לחזק את טענות המערער, לרבות עדות המערער עצמו, הוא הביע במפורש ובמרומז את דעתו על חוסר מהימנותן. המשיבה הוסיפה כי המערער הודה כי קיבל את הכסף מהחשוי ואף טען כי הכסף ניתן לו במתנה ובנסיבות אלה, צדק בימ"ש קמא עת העביר את נטל ההוכחה לכתפי המערער, גם לעניין מצבו הנפשי של החשוי בעת שנתן לו לטענתו את המתנה.
- 9 המשיבה הוסיפה כי צדק בימ"ש קמא עת דחה את טענת המערער לפיה המתנה היא חוזר כספים ו/או הוצאות שהוציא המערער על החשוי כיוון שטיענה זו לא נטענה בכתבי הטענות ואף לא גובתה מעדויות ובראיות, למעט שיערוך הנתבע. יתרה מכך, לטענתה, בימ"ש קמא דווקא התחשב בתשלומים ששילם המערער לחשוי שעה שקבע כי הסכומים שהוחזרו לחשוי, אשר היקפם לא הוכח, יחשבו על חשבון הריבית עד ליום פסק הדין, סכום שמשתכם בכ-200,000 ₪. לטענת המשיבה, שגה בימ"ש קמא בקביעתו זו כיוון שהמערער לא היה זכאי כי יקוּזוּ לו סכומים כלשהם, לא מבחינה דיונית ואף לא מבחינה מהותית.
- 17 המשיבה טענה כי שגה בימ"ש קמא משלא פסק לזכות החשוי ריבית כחוק מיום פסק הדין, אלא ריבית בסך 4% כיוון שלא נתקיימו נסיבות מיוחדות אשר יצדיקו שלילת מלוא הריבית מהחשוי.
- 21 המשיבה בטיעוניה התייחסה באופן פרטני לכל אחת מטענות המערער וחזרה וביקשה שלא להתערב בקביעותיו של בימ"ש קמא.
- 24 המשיבה חזרה וטענה כי לאור העובדה שהמערער פעל כלפי החשוי כאפוטרופוס למונשה, הרי שהעסקאות שעשה עם החשוי ברכושו של החשוי בטלות וגם אם מדובר בעסקה בתמורה, הרי שהמערער הפר אותה ואת ההסכמים הנוספים ו/או הטעה את החשוי ו/או חטא בעשיית עושר ולא במשפט, כאשר העסקה נגועה בעושה ו/או השפעה בלתי הוגנת.
14. אכן - על אף טענות המערער וכפי שטענה המשיבה, רוב רובו של הערעור נסוב על שאלות עובדתיות ומהימנות, בהם הכריע בימ"ש קמא עת העדיף את גרסת המשיבה, לרבות חוות דעת המומחה מטעמה, על פני גרסתו של המערער. הלכה היא כי אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בקביעות עובדתיות ובממצאי מהימנות שכאלה, אשר נקבעו על-ידי הערכאה הדיונית, אלא אם כן מדובר בקביעות ובמסקנות שאינן עומדות במבחן ההגיון והשכל הישר (ע"א 6768/01 רגב נ' מדינת ישראל, פ"ד (נט) 4, 625 (2004)).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

21 יולי 2009

ע"א 4286-07

- 1 בעניינינו - לא מצאנו מקום להתערב בקביעות העובדתיות ובשאלות המהימנות שנקבעו על
2 ידי הערכאה קמא.
3
4 15. המערער טען כנגד התנהלות הקרן בעיקר בשני מישורים. האחד – הפעלת לחץ על החסוי על
5 מנת שיגיד כנגד המערער. השני - ניהול כספי החסוי על ידי הקרן.
6
7 16. אנו סבורים כי אין מקום לשוב ולדון בטענותיו של המערער לעניין הלחץ שהופעל על החסוי,
8 כאשר בימ"ש קמא דן בסוגיה זו והכריע בה על סמך התרשמות מעדותו של החסוי
9 והתנהלות הדין וערכאת הערער לא תתערב בקביעותיו אלו.
10
11 17. לעניין אופן ניהול כספי החסוי על ידי הקרן, לטענת המערער, הקרן מכרה את המשק ואת
12 הדירה בתרני"א בהפסד, בזבזה את כספי החסוי ולקחה לעצמה כספים רבים עבור הוצאות
13 ושכ"ט.
14
15 על מנת להוכיח טענתו זו הפנה המערער לע"א 8888/00 אשר לטענתו מצביע על דפוס
16 התנהגות של הקרן אשר מתנהלת תוך ניגוד עניינים. לטענתו, הקרן ביצעה עסקאות כושלות
17 בנכסי החסוי על מנת לממן את הקרן ע"י קבלת דמי עמלה.
18
19 פסק הדין הנ"ל דן במערכת היחסים שבין האפוטרופוס הכללי לקרן ובין היתר, במעמדה
20 של הקרן, בסמכות למנות נאמנים לקרן ולפטרים, באופן השקעת כספי החסויים (אם
21 באמצעות האפוטרופוס הכללי או באמצעות הקרן), בשכר הניהול המשתלם לאפוטרופוס
22 הכללי עבור השקעת הכספים על-ידו ובנוקים שנגרמו לחסויים עקב השקעות כושלות
23 שבוצעו על-ידי האפוטרופוס הכללי. אולם, הוא אינו מתייחס כלל לעובדות שלפנינו,
24 ועובדות אלו אף לא הועמדו לפניו.
25
26 אכן, הוגו של החסוי פחת עם מכירת המשק והדירה, ואולם מדובר בעסקאות שאושרו על
27 ידי בית המשפט. התנהלות הקרן במקרים אחרים אינה יכולה להוות בסיס לקביעה כי
28 התנהלות הקרן במקרה שבפנינו לא היתה תקינה ובנידון לא הובאו ראיות על ידי המערער.
29 יתירה מזאת, מערכת היחסים שבין החסוי לקרן ופעולות שעשתה הקרן בענייניו של החסוי
30 –אינן רלוונטיות ליחסים שבין המערער לחסוי הנדונים בתובענה זו.
31
32
33
34
35

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

21 יולי 2009

ע"א 4286-07

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

18. מכל האמור – אנו דוחים את הערעור.

ניתן היום, כט' תמוז תשס"ט, 21 יולי 2009, בהעדר הצדדים.

ב. בר זיו, שופטת

י. גריל, שופט
ס. נשיא

ש. ברלינר, ס. נשיא
אב"ד

11

ברכה בר-זיו, שופטת

עדי שטרית

12

בניית המשפט העליון בירושלים

רע"א 7685/09 - ח'

בפני: כבוד הרשמת דנה כהן-לקח

המבקש: פלוני

נגד

המשיב: פלוני

בקשה לדחיית הבקשה לרשות ערעור

החלטה

ביום 26.11.2009 ניתנה החלטת כב' הרשם מרזל לפיה בקשתו של המבקש לפטור מערבון נדחית ועליו להפקיד ערבון תוך 15 ימים. המבקש נמנע מלהפקיד את סכום הערבון במועדו וזאת בלא שהוגשה בקשה מתאימה להארכת מועד. במרץ 2010 הגיש המבקש שתי בקשות להשהיית ההליך, אשר נדחו על-ידי בהחלטותיי מיום 7.3.2010 ומיום 11.4.2010 מהטעמים שהובהרו שם. בהחלטות אלה קבעתי מועדים להפקדת הערבון, אולם הערבון לא הופקד. ניסיונות המזכירות לשוחח עם המבקש טלפונית לפי המספר שנכתב בראש בקשת רשות הערעור לא צלחו ואף ההודעות שהושארו למבקש כתא הקולי נותרו ללא מענה. בנסיבות אלה, אני מורה על מחיקת ההליך שבכותרת מחוסר מעש ובאין ערבון.

ניתנה היום, א' בתמוז תש"ע (13.6.2010).

דנה כהן-לקח, שופטת

ר ש מ ת